

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

SARI ANJALA

Suunnitelmallisuuden voima – Ehkäisevä päihdetyö näkyväksi osaksi nuorisotyön perussuunnitelmaa

SOSIAALIALAN YAMK TUTKINTO-OHJELMA
2024

TIIVISTELMÄ

Anjala, Sari: Suunnitelmallisuuden voima – Ehkäisevä päihdetyö näkyväksi osaksi nuorisotyön perussuunnitelmaa
Opinnäytetyö, YAMK
Sosiaalialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Marraskuu 2024
Sivumäärä: 84

Tämän tutkimuksellisenä kehittämistyönä toteutetun opinnäytetyön aiheena on Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n tarjoama tuki kunnallisen nuorisotyön vaikuttavaan ehkäisevään päihdetyöhön.

Nuorisotyöntekijät kohtaavat nuoria niin vapaa-ajalla kuin koulussakin tavoitteen myös ne nuoret, jotka ovat vaarassa pudota yhteisön ulkopuolelle. Nuorisotyöntekijä saattaakin olla nuorelle se ainut turvallinen aikuinen, jonka puoleen kääntyy hädän hetkellä. Näistä syistä nuorisotyöntekijät ovat tärkeässä roolissa myös ehkäisevän päihdetyön toteuttajina.

Ehyt ry oli mukana kehittämässä ja tukemassa nuorisotyössä toteutettavaa ehkäisevää päihdetyötä nuorisotalon osaamiskeskustoiminnassa vuodesta 2018 vuoteen 2023 ja haluaa olla nuorisotyössä toteutettavan vaikuttavan ehkäisevän päihdetyön tukena jatkossakin. Osaamiskeskustoiminnan päättyessä päätettiin selvittää tutkimuksellisen kehittämistyön avulla, kuinka nuorisotyön tarpeisiin voitaisiin vastata käytettävissä olevilla resursseilla myös jatkossa. Kehittämistyön tavoitteena oli mallintaa Ehyt ry:n tarjoama tuki kunnallisessa nuorisotyössä toteutettavalle vaikuttavalle ehkäisevälle päihdetyölle tehdyn selvityksen avulla.

Tutkimuksellinen kehittämistyö toteutettiin hyödyntäen palvelumuotoilua. Palvelumuotoiluprosessin asiakasymmärrystä kartoittaviksi menetelmiksi valittiin materiaalikysely nuorisotyöntekijöille, sekä julkisten nuorisotyön perussuunnitelmien analysointi ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta. Kehittämistyön tutkimuksellinen osuus oli sekä määrällinen että laadullinen. Laadullista aineistoa kerättiin nuorisotyöntekijöiden kyselyn avointen kysymysten avulla. Tutkimuksellisen osuuden tulosten pohjalta laadittiin nuorisotyön perussuunnitelmiin pohjautuva mallinnus Ehyt ry:n nuoret osaston tarjoamasta tuesta kunnallisessa nuorisotyössä toteutettavalle vaikuttavalle ehkäisevälle päihdetyölle.

Avainsanat: ehkäisevä päihdetyö, nuorisotyö, nuorisotyön perussuunnitelma

ABSTRACT

Anjala, Sari: The Power of Planning – Making Preventive Substance Abuse Work a Visible Part of the Basic Plan for Youth Work

Master's thesis

Master of social services

November 2024

Number of pages: 84

The subject of this thesis, conducted as a research-based development project, is the support provided by the Finnish Association for Substance Abuse Prevention (Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry) for effective substance use prevention in municipal youth work.

Youth workers engage with young people both during their free time and in schools, reaching even those at risk of social exclusion. For some young people, a youth worker may be the only trusted adult they can turn to in times of need. For these reasons, youth workers play a crucial role in implementing substance use prevention efforts.

EHYT ry was involved in developing and supporting substance use prevention in youth work as part of the youth sector's competence center operations from 2018 to 2023 and aims to continue supporting impactful substance use prevention in youth work in the future. As the competence center operations ended, a research-based development project was launched to find out how the needs of youth work could be met with the available resources in the future. The aim of the development work was to model the support offered by Ehyt ry for effective preventive substance abuse work in municipal youth work through a survey.

The research-based development work utilized service design methods. To enhance understanding of the needs, the process included a survey for youth workers on available materials and an analysis of the public basic plans of youth work from the perspective of substance use prevention. The research component was both quantitative and qualitative, with qualitative data collected through open-ended questions in the survey for youth workers. Based on the results of the research part, a model of the support provided by the youth department of Ehyt ry for effective preventive substance abuse work in municipal youth work was developed based on the basic plans of youth work.

Keywords: preventive substance use work, youth work, basic plan of youth work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ NUORISOTYÖSSÄ.....	6
2.1 Nuorisotyö kunnassa	6
2.2 Nuorisotyön perussuunnitelma (NUPS).....	9
2.3 Ehkäisevä päihdetyö	11
2.4 Tutkitusti vaikuttavaa ehkäisevää päihdetyötä	13
3 KEHITTÄMISTYÖTÄ YHDESSÄ EHYT RY:N KANSSA.....	17
3.1 Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	17
3.2 Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry.....	18
3.3 Ehyt ry:n teoriapohja ehkäisevässä päihdetyössä	19
3.3 Ehyt ry ja nuorisotalon osaamiskeskustoiminta	20
4 PALVELUMUOTOILLEN VAHVEMPAA TUKEA NUORISOTYÖLLE	20
5 MATERIAALIKYSELY JA NUORISOTYÖN PERUSSUUNNITELMAT	25
5.1 Materiaalikyseily nuorisotyöntekijöille.....	25
5.2 Materiaalikyseilyn tulokset.....	30
5.3 Nuorisotyön perussuunnitelmien analysointi	50
6 EHYT RY SUUNNITELMALLISEMMAN EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TUKENA	52
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	57
LÄHTEET.....	60
LIITE 1: KIRJALLISUUSKATSAUKSEN HAKUSUUNNITELMA.....	65
LIITE 2: MATERIAALIKYSELY NUORISOTYÖNTEKIJÖILLE	66
LIITE 3: MISSÄ MAAKUNNASSA TYÖSKENTELET? -VASTAUSTAULUKKO	73
LIITE 4: MITÄ SEURAAVISTA OSAAMISKESKUSTOIMINNAN MALLEISTA JA MATERIAALEISTA OLET HYÖDYNTÄNYT EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN SUUNNITTELUN/TOTEUTTAMISEN TUKENA TYÖARJESSASI? -VASTAUSTAULUKKO	74
LIITE 5: MILLAISISSA TYÖSKENTELYSSÄ OLET HYÖDYNTÄNYT SEURAAVIA OSAAMISKESKUSTOIMINNAN MATERIAALEJA? - VASTAUSTAULUKKO.....	75
LIITE 6: OLETKO TILANNUT EHYT RY:N PÄIHDE- JA PELIKASVATUSOPPITUNTEJA KUNTASI OPPILAITOKSIIN? - VASTAUSTAULUKKO.....	79
LIITE 7: SAMANKALTAISUUSKAAVIO NUORISOTYÖN PERUSSUUNNITELMISTA	80
LIITE 8: OHJELMAEHDOTUS NUORI2025-PÄIVILLE	84

1 JOHDANTO

Nuorisotyötä toteutetaan kunnissa hyvin monenlaisissa ympäristöissä ja työssä kohdataan ryhmänohjaustilanteiden ja yksilötyön kautta lasten ja nuorten lisäksi myös täysi-ikäistyneitä nuoria aikuisia. Tämän vuoksi nuorisotyöntekijällä on merkityksellinen rooli myös ehkäisevässä päihdetyössä, ja on tärkeää, että nuorisotyössä toteutettava ehkäisevä päihdetyö perustuu tutkittuun tietoon ja vaikuttaviin menetelmiin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2022, s. 64.).

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry osallistui vuosina 2018–2023 nuorisotyössä toteutettavan ehkäisevän päihdetyön kehittämiseen ja tukemiseen osana nuorisolan osaamiskeskustoimintaa. Osaamiskeskustoiminnan päätyttyä järjestön osalta, haluttiin tutkimuksellisen kehittämistyön avulla selvittää, kuinka Ehyt ry voisi käytettävissä olevilla resursseillaan tukea kunnallista nuorisotyötä suunnitelmallisen ja vaikuttavan ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa myös jatkossa.

Tutkimuksellinen kehittämistyö toteutettiin hyödyntäen palvelumuotoilua. Palvelumuotoiluprosessin asiakasymmärrystä kartoittaviksi menetelmiksi valikoituivat materiaalikysely nuorisotyöntekijöille sekä nuorisotyön perussuunnitelmien analysointi ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta. Kehittämistyön tutkimuksellinen osuus oli sekä määrällinen että laadullinen. Tutkimuksen kautta hankittua asiakasymmärrystä käytettiin pohjana luotaessa kehittämistyön tavoitteena ollutta ja sen tuotoksena syntynyttä mallinnusta Ehyt ry:n tarjoamasta tuesta kunnallisessa nuorisotyössä toteutettavalle ehkäisevälle päihdetyölle.

Tämä loppuraportti etenee toisen luvun teoreettisen viitekehyksen kautta kehittämistyön tarkoituksen, tavoitteen ja tutkimuskysymysten sekä kohdeorganisaation esittelyyn kolmannessa luvussa. Neljännessä luvussa kuvataan palvelumuotoilun prosessi, viidennessä tutkimuksen toteutus ja kuudennessä luvussa tulokset. Seitsemäs luku sisältää johtopäätökset ja pohdinnan.

Tässä raportissa on käytetty ChatGPT:tä englanninkielisen tiivistelmän kirjoittamisen sekä aineistoista koostettujen muistiinpanojen tiivistämisen apuna. Asianmukaisilla lähdeviittauksilla on huolehdittu sisällön alkuperäisyydestä sekä tekijänoikeuksien kunnioittamisesta. Kaikki ilmoitetut lähteet ovat opinäytetyöntekijän käyttämiä lähteitä, eivät tekoälyn tuottamia lähteitä. Asia on tarkistettavissa tehdyistä muistiinpanoista. Tekoälysovellusta on käytetty vastuullisesti tietosuojasta huolehtien. Tämän kappaleen kirjoittamisessa ei ole käytetty tekoälyä.

2 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ NUORISOTYÖSSÄ

2.1 Nuorisotyö kunnassa

Nuorisotyö kuuluu kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Nuorisolaissa säädetään, että kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja nuorten omaehtoiselle toiminnalle järjestämällä palveluita ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa (Nuorisolaki 1285/2016 3 luku 8 §).

Kunnat voivat järjestää laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä. Kunnat voivat myös tuottaa itse järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut tai hankkia niitä muilta palvelujen tuottajilta. Se, ettei kunnille erikseen määritellä järjestettäviä nuorisotyön ja -toiminnan muotoja, vahvistaa kuntien omia mahdollisuuksia paikallisiin olosuhteisiin sopivan työn ja

toiminnan kehittämisessä. Sääntelyn väljyys luo tilaa myös uudentilaisille nuorisotyön muodoille sekä nuorisotyön uudistumiselle ajassa. Kunnille vapaaehtoisia, mutta lakisääteisiä nuorisotyön tehtäviä ovat etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan järjestäminen. Kun kunta päättää järjestää näitä palveluita, on niitä järjestettävä nuorisolain mukaisesti. (Kuntaliitto, 2024.)

Nuorisotyön kenttä on laaja sillä se pitää sisällään lukuisia toimintaympäristöjä (esim. nuorisotilat, nuorten asuntolat, työpajat, kauppakeskukset, erilaiset tapahtumat, some), ja ikäryhmiä nuorisolain (1285/2016) määrittäessä nuorisotyöntekijöiden työn kohdentuvan alle 29-vuotiaisiin. Kuntien lisäksi myös seurakunnat ja järjestöt toteuttavat nuorisotyötä (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2022, s. 64.)

”Nuorisokasvatus ja nuorisotyö ovat yhteiskunnallista toimintaa ja yhteisöllisiä prosesseja, joilla edistetään sekä nuorten persoonallista kehitystä että yhteiskunnallista osallisuutta ja toimintakykyä. Ehkäisevä päihdetyö taas tulisi nähdä osaksi nuorisokasvatusta.” (Tapio, 2014, s.122.)

Nuorisotyön ohjaustyö pitää sisällään sekä yksilö- että ryhmänohjaustilanteita toimintaympäristöstä ja työn painopisteestä riippuen, mutta useimmiten nuorisotyöntekijä työskentelee ryhmien kanssa. Nuorisotyössä onkin mahdollista hyödyntää ehkäisevän päihdetyön yhteisölähtöisiä menetelmiä huomioiden kohderyhmän ikä ja toimintaympäristö. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2022, s. 64.)

Nuorisotyössä toteutettavan ehkäisevän päihdetyön keskiössä on edistävää ja ehkäisevää työote. Nuorisotyöntekijän vahvuus on luottamuksellisen suhteen luominen nuoreen ja hän voikin olla nuoren elämässä ainut turvallinen aikuinen. Myös nuorisotyössä toteutettavassa ehkäisevässä päihdetyössä on tärkeää nojata tutkittuun tietoon ja vaikuttaviin menetelmiin. Olennaista on yhteiset toimintatavat päihteiden käyttöön puuttumisessa, vuorovaikutteinen keskustelu, toiminnan säännönmukaisuus ja toistuvuus, kohderyhmän

osallistaminen sekä syyllistämistä tai pelottelua välttävä viestintä. Nuorisotyössä on myös mahdollista harjoitella elämönhallintataitoja: päätöksentekokykyä, stressinhallintaa sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Parhaimmillaan nuorisotyöllä onkin loistava mahdollisuus vahvistaa päihteiden ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytöltä ja rahapelaamiselta suojaavia tekijöitä sekä pienentää tai jopa ehkäistä riskitekijöiden vaikutuksia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2022, s. 64.)

Keväällä 2021 Ehyt ry:n nuorisualan osaamiskeskustoiminta toteutti yhdessä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa nuorisotyöntekijöille kyselyn aiheesta; Minkälaista on ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä? Kyselyyn vastasi yhteensä 321 nuorisotyöntekijää. Vastaaajia oli Ahvenanmaata lukuun ottamatta kaikista maakunnista. Heistä suurin osa, (37%), työskenteli nuorisotilalla. Vastaaajista 74 prosenttia oli toteuttanut ehkäisevää päihdetyötä ryhmien kanssa ja enimmäkseen se oli ollut avointa keskustelua tai päihdetietouden jakamista. Yksilötyössä ehkäisevää päihdetyötä oli toteuttanut 69 prosenttia vastaaajista. Useimmiten kyseessä oli ollut päihteiden käytön puheeksi otto, kohtaava keskustelu tai päihteiden käytön lopettamiseen tukemista ja kannustamista. Päihteiden tai rahapelaamisen puheeksi otto olikin yleisimmin käytetty ehkäisevän päihdetyön menetelmä. Nuorisotyön arjessa näkyi vastaaajien mukaan päihteistä eniten tupakka. Merkittävimiksi nuorisotyöntekijöiden ehkäisevän päihdetyön tukena käyttämistä tietolähteistä nousivat nuorilta saatu tieto (81 %) ja työn kautta saatu kokemustieto (80 %). Tutkitun tiedon lähteistä eniten hyödynnetyksi nousi kouluterveyskyselyn tulokset (63 %). (Ehyt ry ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021, s.3-7.)

Nuorisotyöntekijät kokivat tuen tarvetta erityisesti materiaalin ja työvälineiden osalta. Yksilötyöhön materiaalia ja työvälineitä koki tarvitsevansa 74 prosenttia vastaaajista ja ryhmien kanssa työskentelyyn 73 prosenttia. Alueellista verkostoitumista ehkäisevää päihdetyötä tekevien kanssa, sekä koulutusta kaipasi 48 prosenttia vastaaajista. Ehkäisevän päihdetyön haasteeksi nuorisotyöntekijät nostivat nuorten positiivisen suhtautumisen päihteisiin, sekä nuoren oman

tai lähipiiriin päihteidenkäytön tai ongelmapelaamisen. (Ehyt ry ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021, s.7.)

2.2 Nuorisotyön perussuunnitelma (NUPS)

Nuorisotyön perussuunnitelma eli NUPS on opetussuunnitelman tapainen malli, jonka tavoitteena on rakentaa yhteinen ja jaettu kuvaus kunnan nuorisotyön peruslinjauksista ja rakentaa yhteiset lähtökohdat työlle. Kuitenkin nimenomaan niin, että kuvataan sitä mitä jo tehdään, ei sitä, mitä haluttaisiin tehdä tulevaisuudessa. (Kauppinen ym., 2021, s.304.)

Alun perin idea nuorisotyön opetussuunnitelmasta on lähtöisin Brittein saarilta, jossa nuorisotyötä on kuvattu opetussuunnitelmana (Curriculum of youth work). Lähtökohtana oli enemmänkin hallinnollinen kuin työyhteisön oma prosessi. Britti-ideaa käytettiin innoituksen lähteenä, josta kehitettiin paremmin suomalaisen nuorisotyön tarpeisiin sopiva malli. Suomen ensimmäinen NUPS-prosessi aloitettiin Kokkolassa vuonna 2011. (Kauppinen ym., 2021, s. 304.) Nuorisotyön perussuunnitelman tietoperusta pohjautuu Tomi Kiilakosken luomaan aineistolähtöiseen suhdeteoriaan, jonka mukaan nuorisotyössä vahvistetaan nuoren suhdetta itseen, toisiin nuoriin, luotettaviin aikuisiin, palvelujärjestelmään ja rakenteisiin, alueeseen ja omaan lähiympäristöön, päätöksentekoon ja yhteiskuntaan sekä maailmaan, kulttuuriin ja luontoon. Nuorisotyön kasvatuskäsitteissä yksilöllinen ja sosiaalinen kietoutuvat toisiinsa, joten toimintaan on otettava mukaan esimerkiksi nuorten vanhempia ja kaupungin päätöksentekoa. (Kiilakoski, 2015.)

Nuorisotyön perussuunnitelman taustalta löytyy neljä periaatetta, jotka ovat:

1. Nuorisotyö on tavoitteellista toimintaa, kasvatusta, ja voidaan kuvata sellaisena.

2. Nuorisotyö voidaan kuvata rehellisesti vain työyhteisön itsensä toimesta ja se edellyttää pitkäkestoista työskentelyä. NUPS prosessin keskeisin laatutekijä on työntekijöiden osallisuus.
3. Nuorisotyön perussuunnitelma kuvaa käytäntöä omana arvokkaana itsenään eli kuvataan mitä tehdään, ei sitä, mitä haluttaisiin tehdä.
4. Nuorisotyön perussuunnitelma pitää kuvata prosessina, ei lopputuloksina tai tavoitteina.

Nuorisotyön perussuunnitelman taustalla vaikuttavien periaatteiden lisäksi tarvitaan kuvaamisen välineiksi työmuodot, niihin liittyvät menetelmät ja työkalut. Työmuodot kertovat mitä nuorisotyö tekee, joten eri työmuodot muodostavat kunnan nuorisotyön kokonaisuuden. Menetelmät kuvaavat sitä, miten nuorisotyö jotakin tekee ja työkalut millä välineillä nuorisotyötä tehdään. (Kauppinen ym., 2021, s., 304-311.)

NUPS-prosessin ja siitä syntyvän kuvauksen täytyy vastata paikallisiin tarpeisiin ja liittyä paikkakunnalla olevaan kehitykseen, joten eri paikkakunnilla toteutetut prosessit ja kuvaukset eroavat toisistaan riippuen kunnan koosta sekä nuorisotyön laajuudesta. Tämä ei kuitenkaan ole mikään ongelma, sillä ideanahan on tehdäkin kuvauksesta nimenomaan työyhteisönsä näköinen. Prosessin avulla voidaan rakentaa työyhteisön yhteistä kieltä, ymmärrystä ja lähtökohtia työlle. Parhaimmillaan NUPS-prosessi luokin yhteishenkeä ja omistajuutta sekä varmistaa tavoitteiden toteutumisen. Prosessin tuotoksena syntyvän kuvauksen avulla pystytään avaamaan nuorisotyön merkitys myös muille. (Kauppinen ym., 2021, s., 308, 323-325.)

Työn kehittämisen näkökulmasta NUPS-prosessin aikana olisi jo hyvä sopia, miten ylläpidetään yhteistä kuvaa työmuotojen kokonaisuudesta, miten uudet työntekijät saadaan osaksi työyhteisöä ja yhteistä kuvaa, sekä milloin ja miten syntyneen kuvauksen ajankohtaisuutta arvioidaan. Tarpeiden muuttuessa saattaa tulla ajankohtaiseksi kehittää työmuotoja ja menetelmiä sekä muuttaa käytettäviä työkaluja. (Kauppinen ym., 2021, s., 323-324.)

2.3 Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevällä päihdetyöllä ehkäistään ja vähennetään alkoholin, huumeiden sekä nikotiinituotteiden käyttöä, haitallista pelaamista sekä näihin liittyviä haittoja vaikuttamalla väestön elintapoihin ja -olosuhteisiin. Ehkäisevällä päihdetyöllä on vahva lakiperusta, joka tukeutuu useisiin säädöksiin, kuten perustuslakiin, alkoholilakiin, tupakkalakiin, huumausainelakiin, arpajaislakiin, terveydenhuoltolakiin, sosiaalihuoltolakiin, päihdehuoltolakiin sekä ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevaan lakiin (523/2015). Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä ohjaa päihdehaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tehtävää työtä. Lain tavoitteena on edistää terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvoa, varmistaa ehkäisevän päihdetyön edellytykset koko maassa sekä velvoittaa kuntia ja hyvinvointialueita koordinoimaan ja tukemaan ehkäisevää päihdetyötä alueillaan. (Kotovirta ym., 2021, s.23-24; Sosiaali- ja terveysministeriö, 2023.)

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain mukaan sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ehkäisevää päihdetyötä kansallisella tasolla ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa ehkäisevän päihdetyön koordinoinnista ja ohjauksesta valtakunnallisesti. THL:n koordinoima Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma tukee kunnissa ja alueilla tehtävää lakisääteistä työtä. Toimintaohjelmassa nostetaan esille, miten tehdään vaikuttavaa, laaja-alaista sekä kustannustehokasta ehkäisevää päihdetyötä käytännössä. Ohjelma pitää sisällään runsaasti keinoja päihteistä ja rahapeleistä aiheutuvien terveydellisten ja sosiaalisten haittojen ehkäisyyn käyttäjille itselleen, heidän läheisilleen, sivullisille ja koko yhteiskunnalle. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2023.)

Aluehallintovirastojen tehtäviin kuuluu ohjata toimialueensa ehkäisevää päihdetyötä, suunnitella ja kehittää sitä yhteistyössä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa sekä tukea toimialueensa kuntia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä. Lisäksi aluehallintovirastot laillisuusohjaavat ja valvovat ehkäisevää päihdetyötä hyvinvointialueilla ja kunnissa. (Aluehallintovirasto, 2024.)

Ehkäisevässä työssä pyritään vähentämään terveyshaittoja tai riskikäyttäytymistä vaikuttamalla niiden taustalla oleviin suojaaviin ja riskitekijöihin. Toiminta kohdistuu usein koko väestöön eikä yksilöihin, jotka jo kärsivät haittojen seurauksista, kuten korjaavassa työssä. Ehkäisevää työtä toteutetaan ihmisten arjessa, eri ympäristöissä ja elämäntilanteissa, yhteistyössä monien ammattiryhmien kanssa. (Ehyt ry, 2024a, s.5.)

Ehkäisevää päihdetyötä tarvitaan koko elämänkaaren ajan, syntymästä vanhuuteen. Päihteidenkäytön aloittamiseen vaikuttavat tekijät eroavat käytön jatkumiseen vaikuttavista tekijöistä ja käyttöön liittyvien haittojen todennäköisyyteen vaikuttavat erilaiset suoja- ja riskitekijät. Siksi tarvitaan monenlaisia toimia ja palveluja, joilla pyritään vastaamaan ihmisten tarpeisiin riippumatta siitä, missä vaiheessa heidän päihteidenkäyttönsä on. Ehkäisyohjelmat voidaankin jaotella kolmeen eri kohdistamisen tapaan: yleinen ehkäisy, valikoiva ehkäisy ja kohdennettu ehkäisy. Näistä kolmesta yleinen ehkäisy kohdistuu koko väestöön ja kohderyhmän kaikkiin jäseniin riippumatta heidän päihteidenkäyttöriskistään. Valikoiva ehkäisy taas kohdentuu haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin, joilla on suurentunut riski päihteidenkäytölle ja kohdennettu ehkäisy kohdistuu yksilöihin sekä heidän yksilöllisiin riskitekijöihinsä, jotka altistavat heitä lisääntyvälle päihteidenkäytölle. (Ehyt ry, 2024b, s.25.)

Oppilaitokset ovat keskeisessä roolissa ehkäisevän työn toteuttamisessa, sillä ne tavoittavat kaikki ikäluokat perheineen läpi lapsuuden ja nuoruuden, ja niillä on merkittävä vaikutus lasten ja nuorten kehitykseen. Taustastaan riippumatta jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus saada ehkäisevää päihdetyötä, ja oppilaitosten kautta tähän tarpeeseen pystytään vastaamaan. (Ehyt ry, 2024a, s.5.)

Käytännössä ehkäisevä päihdetyö nuorten parissa on päihdevalistusta ja -kasvatusta. Perinteisen ehkäisevän päihdetyön lähestymistapana on ollut yksipuoliseen tiedottamiseen ja erityisesti päihteiden aiheuttamiin terveyshaittoihin

vetoava päihteiden vaaroista valistaminen. Nykyaikaisissa päihdekasvatuksen menetelmissä nuoret nähdään kuitenkin aktiivisina, omilla aivoillaan ajattelevina toimijoina, joilla on vastuu omista valinnoistaan, ja joita on ohjattava muodostamaan oma suhteensa päihteisiin. Valistuksella on toki edelleen paikkansa päihdetiedon jakamisessa, mutta päihdekasvatuksella pyritään vastaamaan laajempiin tavoitteisiin tukemalla nuoren elämänhallintaa kokonaisvaltaisemmin ja ohjaamalla nuorta toimimaan vastuullisesti suhteessa päihteisiin. (Tapio, 2014, s.121-123.)

2.4 Tutkitusti vaikuttavaa ehkäisevää päihdetyötä

Mikä sitten on tutkitusti vaikuttavaa ehkäisevää päihdetyötä? Millaisten tekijöiden huomioiminen lisää ehkäisevän päihdetyön vaikuttavuutta ja millaiset interventiot ovat tutkimusten mukaan toimivia? Tutkimuksellista kehittämistyötä varten perehdyttiin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmää hyödyntäen viimeisen kymmenen vuoden aikana toteutettuihin tutkimuksiin vaikuttavasta ehkäisevästä päihdetyöstä. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tuloksia on hyödynnetty osana tätä lukua. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen haku-suunnitelman löydät raportin lopusta liitteenä 1.

Ehkäisevän päihdetyön toimien suunnittelussa on hyödynnetty monen eri tietealan ja monen eri teoriapohjan tukea. Ehkäisevä päihdetyö perustuu riskien ja suojatekijöiden tunnistamiseen ja tutkimukseen nojaaviin menetelmiin. Ensimmäinen askel on varmistaa, että työ kohdistuu tekijöihin, joiden on luotettavan tutkimustiedon perusteella osoitettu vaikuttavan päihteidenkäytön riskeihin tai suojaavan niiltä. Tämän vuoksi on tärkeää selvittää, mitkä riskitekijät korostuvat kohdeväestössä. Lisäksi päihteiden käytön ja siihen liittyvien ongelmien tehokas ehkäisy vaatii tutkimukseen perustuvien toimintatapojen laajempaa käyttöä. Tämä edellyttää sekä tutkimustiedon hyödyntämistä päätöksenteossa, että ammattitaitoista työvoimaa. (Ehyt ry, 2024b, s.5 ja 9.)

Ehkäisevän päihdetyön toimenpiteitä suunniteltaessa tulee huomioida, että riskikäyttäytymistä aiheuttavat tekijät nuoruusiässä ovat monimutkaisia ja niitä voi ilmetä jo ennen lapsen syntymää tai varhaislapsuudessa. Nuoruuden riskikäyttäytymistä voidaan ehkäistä jo varhaiskasvatusvuosina ehkäisemällä perheympäristön stressitekijöitä sekä parantamalla lapsen ja vanhemman välistä suhdetta esimerkiksi lisäämällä vanhempien tietotaitoa. (MacArthur, ym. 2018, s.10-11.) Suomessa vanhempia onkin jo pitkään kannustettu keskustelemaan lastensa kanssa ikätasoisesti alkoholista. Tutkimuksen mukaan vanhemmat saattavat kuitenkin valikoida alkoholista puhuessaan hyvinkin erilaisia näkökulmia lapselleen; yksi saattaa painottaa ikärajojen noudattamista, toinen taas haluaa tutustuttaa viinikulttuureihin ja kolmas keskittyy kuvailemaan juomistilanteiden sosiaalisuutta ja niihin liittyvien riskien ehkäisyä. Yhteisön yhteisen ymmärryksen syntymiseksi ja vanhemmuuden tuen mahdollistamiseksi tulikin vanhemmille tarjota tiedon lisäksi myös mahdollisuuksia yhteiseen keskusteluun päihteistä ja päihdekasvatuksesta. (Helenius, J. & University, T., 2019, s. 100.)

Tutkimusten mukaan suuri osa nuorista voi eri indikaattorein mitattuna hyvin, mutta päihteiden käyttöön liittyvät terveydelle epäedulliset käyttäytymismuodot ja -tavat näyttävät kasaantuvan joukolle nuoria. Useat suomalaiset ja ulkomaiset tutkimukset ovat esittäneet esimerkiksi koulutuksellisen aseman mukaisia eroja nuorten päihteiden käytössä. (Ruokolainen, O. & Mäki, N., 2015, s.56-58.) Myös suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteiden käytössä ja sille altistavissa tekijöissä on havaittu eroja (Järvinen-Tassopoulos, J., & Raitasalo, K., 2017, s.191). Päihteiden käytön aloittamiselta suojaavia tekijöitä ovat tutkitusti mm. hyvä itsetunto, sosiaaliset suhteet, selviytymistaidot, vanhempien tuki, ystävät ja harrastukset. Vertailtaessa suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten 15-16-vuotiaiden nuorten päihteidenkäyttöä sekä päihteiden käytölle altistavia tekijöitä, havaittiin; että kummallakin kohderyhmällä kaveripiirin päihteiden käyttö ja runsas ajankäyttö kavereiden kanssa vapaa-ajalla olivat päihteiden käytölle altistavia tekijöitä, kun taas päihteiden käytöltä suojaavia tekijöitä olivat riskien pitäminen liian suurina ja vanhempien tietoisuus

lapsensa vapaa-ajan viettotavoista. (Järvinen-Tassopoulos, J., & Raitasalo, K., 2017, s.191.)

Nuorten terveystietoisuuteen liittyvät poliittiset ja ehkäisevät toimenpiteet eivät ole vaikuttaneet riittävästi päihteiden käyttöön ja sitä kautta syntyviin terveyseroihin, sillä esimerkiksi päihteiden käytön oppilaitostyyppisiä eroja ei ole saatu pienemmäksi. Syitä tähän on varmasti monia. Nuoret eivät esimerkiksi välttämättä tunnista päihteiden käyttöön liittyviä haitallisia seurauksia tai kokevat päihteiden käyttösä olevan sosiaalista ”viihdekäyttöä”, joka ei aiheuta ongelmia arjessa, jolloin he eivät koe tarvitsevänsä tukea päihteiden käytön riskien vähentämiseen tai päihteiden käytön lopettamiseen. (Ruokolainen, O. & Mäki, N., 2015, s.56-58.)

Tutkittaessa ammattiin opiskelevien omia, terveyteen liittyviä merkityksen antoja nousi esiin, että he eivät tulkinneet esimerkiksi tupakointia tai alkoholin käyttöä somaattisen terveyden näkökulmasta vaan sosiaalisten suhteiden ja arjen rutiinien ja käytäntöjen kannalta. Näin ollen on tärkeää huomioida, että terveyden käsite saattaa kantaa mukanaan sellaisia varauksia ja rajoituksia, jotka jättävät huomiotta kohderyhmien hyvinvoinnin ja toimintakyvyn kannalta oleellisia teemoja, mikäli terveyden käsitettä ei määritellä yhdessä kohderyhmän kanssa. (Maunu, A. & Katainen, A., 2021, s. 124.)

Vanhempien ja ikätovereiden lisäksi myös medially on suuri rooli nuorten päihteiden käytön aloittamisen näkökulmasta. Lapset käyttävät paljon medioita entistä nuorempina ja media muokkaa heidän ajatuksiaan ja asenteitaan päihteitä ja niiden käyttöä kohtaan. Tämän takia on tärkeää huomioida myös mediakasvatuksen rooli osana nuorten päihteiden käytön ehkäisyä. (Scull, T., 2014, s.11-12.) Tutkimukset ovat myös osoittaneet, että perheiden ja koulujen välinen kumppanuus, viestinnän vahvistaminen ja vanhempien tehokas osallistuminen nuorten päihdeinterventioihin voivat auttaa vähentämään nuorten varhaista päihteiden käyttöä (Xin-Qiao, L., ym., 2023, s.415).

UNODC:n (United Nations Office on Drugs and Crime) ja WHO:n (World Health Organization) kehittämien kansainvälisten huumausaineiden käytön ehkäisyn standardien tarkoituksena on koota yhteen ehkäisevää työtä koskevan tutkimuksen tulokset, sekä tunnistaa näyttöön perustuvien ja todistetusti päihteidenkäyttöä vähentävien toimien yhdistävät pääpiirteet ja ominaisuudet. Standardeissa nousee esiin, että eri ikä- ja kehitysvaiheissa olevilla yksilöillä on erilaiset tarpeet, joten myös ehkäisyyn on syytä hyödyntää erilaisia lähestymistapoja. Myös erilaiset ympäristöt (perheen sisällä, koulussa, työpaikalla ja yhteisössä) tulee huomioida ehkäisevän työn toimissa ja linjauksissa. Ehkäisevän työn toimet ja linjaukset voivat kohdentua suoraan yksilöihin itseensä, tai niihin, joilla on vaikutusta yksilöiden elämään (vanhemmat, opettajat, työpaikan esihenkilöt). Standardien mukaan ehkäisevän päihdetyön oikea kohdentaminen vaatii eri väestöryhmien riskitasojen tunnistamista ja huomioimista (koko väestölle sopivat yleisen ehkäisyn menetelmät, ja riskiryhmille ja kohonneessa riskissä oleville yksilöille sopivat kohdennetut ja valikoivat toimet). Ehyt ry, 2024b, s.37-38.)

Kognitiivis-behavioraalisten taitojen kehittämiseen keskittyvät, kouluissa toteutettavat, kaikille suunnatut interventiot, ovat osoittautuneet tutkimuksissa vaikuttaviksi keinoiksi nuorten päihteiden käytön ehkäisyyn. Tällaisissa ohjelmissa hyödynnettiin joko perinteisiä etnisiä arvoja ja menetelmiä tupakoinnin ja huumeiden käytön ehkäisyyn sekä yhdistettiin psykologisia ja sosiaalisia konsepteja monikulttuurisiin arvoihin tai kehitettiin oppilaiden kognitiivisia ja behavioraalisia taitoja, kuten tietoa, viestintää, päätöksentekoa ja elämänhallintaa. (Xin-Qiao, L., ym., 2023, s.412-415; MacArthur ym., 2018, s.2-3.) Myös kouluympäristössä käytettävän, verkkopohjaisen, mielenterveys- ja päihdehaitoilta suojaavan intervention on osoitettu olevan yhdessä koulussa toteutettavan terveystkasvatuksen kanssa tehokkaampi kuin pelkän koulussa toteutettavan terveystkasvatuksen (Teesson ym., 2020, s.80-83).

Koulujen, yhteisöjen ja nuorten kanssa yhdessä suunnitellut ja koulutettujen nuorten toimesta toteutetut ohjelmat ovat osoittautuneet merkityksellisiksi

nuorten päihteiden käytön ehkäisyssä (Xin-Qiao, L., ym., 2023, s.415). Vertaisohjaus ja yhteistoiminnallinen oppiminen ovat vertaisoppimisessa hyödynnettäviä nuorten toimijuuden muotoja. Vertaisohjauksessa koulutetun nuoren tehtävänä on toimia esikuvana, roolimallina ja kannustajana vertaisilleen, eli muille nuorille. Yhteistoiminnallisessa oppimisessa taas nuoret pyrkivät rakentamaan yhteistä ymmärrystä tasavertaisessa asemassa keskenään. Nuorten arjen asiantuntijuus onkin perusteltu syy käyttää vertaisohjausta tai yhteistoiminnallista oppimista interventioissa, sillä kuka tunnistaisi paremmin nuoren elämässä vallitsevat ilmiöt ja niihin liittyvät riskit kuin nuori itse? (Oinonen, R., ym. 2014, s.89-98)

3 KEHITTÄMISTYÖTÄ YHDESSÄ EHYT RY:N KANSSA

3.1 Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tässä raportissa esitellyn tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli selvittää kuinka Ehyt ry voisi käytettävissä olevilla resursseillaan tukea kunnallista nuorisotyötä suunnitelmallisen ja vaikuttavan ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa jatkossa. Tätä varten tarvittiin tietoa siitä, kuinka tuttuja Ehyt ry:n mallit ja materiaalit ovat nuorisotyöntekijöille, mitkä niistä he ovat kokeneet hyödyllisiksi työssään, sekä millaista tukea he kokevat tarvitsevansa voidakseen toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä entistä paremmin. Lisäksi tuli kartoittaa kuinka ehkäisevä päihdetyö näkyy nuorisotyön perussuunnitelmissa ja miten Ehyt ry:n tarjoama tuki saataisiin linkitettyä nuorisotyön perussuunnitelmiin.

Kehittämistyön tavoitteena oli mallintaa tehdyn selvityksen pohjalta kuinka Ehyt ry voi jatkossa tukea käytössä olevilla resursseillaan kunnallista nuorisotyötä toteuttamaan ehkäisevää päihdetyötä entistä suunnitelmallisemmin ja vaikuttavammin.

Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessia suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä Ehyt ry:n Nuorten osaston päällikön kanssa. Keväällä 2024 osaamiskeskuk- sen tiimiä ja nuorten osaston työntekijöitä osallistettiin nuorisotyöntekijöille suunnatun materiaalikyselyn luomisessa ja tulosten tulkinnessa.

Kehittämistyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Kuinka tuttuja Ehyt ry:n mallit ja materiaalit ovat nuorisotyöntekijöille?
2. Mitä malleista ja materiaaleista he ovat hyödyntäneet työssään?
3. Kuinka ehkäisevä päihdetyö näkyy nuorisotyön perussuunnitelmissa?
4. Miten ehkäisevän päihdetyön suunnitelmallisuutta voitaisiin lisätä kun- nallisen nuorisotyön rakenteissa nuorisotyön perussuunnitelmien kautta?

3.2 Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry on valtakunnallinen ehkäisevän päihde- ja peli- haittatyön asiantuntija- ja kansalaisjärjestö. Järjestön toiminnan tavoitteena on ehkäistä alkoholista, huumeista, nikotiinituotteista ja pelaamisesta aiheutuvia haittoja eri väestöryhmissä, sekä edistää ihmisten hyvinvointia. Ehyt ry:n nuo- ret osaston työn kohteena ovat nuoret, heidän huoltajansa sekä heidän paris- saan työskentelevät ammattilaiset. Perustyötä nuoret osastolla tehdään oppi- laitostyön- ja some-tiimeissä. Oppilaitostyöntiimeissä tuetaan ehkäisevää päih- detyötä oppilaitoksissa tarjoamalla päihde- ja pelikasvatusoppitunteja alakou- lusta toiselle asteelle, kouluttamalla oppilaitosten henkilökuntaa sekä kohtaa- malla oppilaiden ja opiskelijoiden huoltajia vanhempainilloissa. Sometiimi puo- lestaan toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä sosiaalisessa mediassa nuorten suosimilla alustoilla. (Ehyt ry, 2024a, s. 4.) Lisäksi nuorten osastolla on vuosit- ain käynnissä useita hankkeita, jotka pyrkivät toiminnallaan edistämään nuor- ten hyvinvointia ehkäisemällä päihdeistä ja pelaamisesta syntyviä haittoja ke- hittäen menetelmiä ja materiaaleja sekä tarjoamalla koulutusta ehkäisevästä päihdetyöstä eri kohderyhmille.

3.3 Ehyt ry:n teoriapohja ehkäisevässä päihdetyössä

Ehyt ry:n työskentely perustuu aina tutkittuun tietoon. Ehyt ry:n oppilaitos- ja sometiimien työskentely pohjautuu käyttäytymisteorioihin, kuten suunnitellun käyttäytymisen teoriaan ja COM-B malliin. Suunnitellun käyttäytymisen teoria perustuu ajatukseen, että asenteet, säännöt ja normit sekä hallinnan tunne vaikuttavat käyttäytymisaikomuksiin. Tällöin ei kannata pelkästään jakaa tietoa päihteistä ja niiden haitoista, vaan tulee pyrkiä vaikuttamaan myös nuorten asenteisiin, uskomuksiin sekä taitoihin ja minäpystyvyyteen. COM-B malli taas jakaa käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät kyvykkyyteen, motivaatioon ja mahdollisuuksiin. Parhaan tuloksen saamiseksi vaikutetaan useisiin tasoihin: kyvykkyyksiä vahvistetaan taitojen harjoittelulla, motivaatiota käsitellään käyttäytymisen seurauksista keskustelemalla, ja mahdollisuuksia ohjataan muokkaamalla ympäristöä, esimerkiksi rajoittamalla päihteiden saatavuutta. Tämä malli tukee työtä yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan tasolla. (EHYT, 2024a, s.14-15.)

Ehkäisevällä työllä pyritään myös vahvistamaan lasten ja nuorten pärjävyyttä vähentämällä heidän ympäristöstään hyvinvointia kuormittavia tekijöitä, vahvistamalla nuorten omia valmiuksia toimia haastavissa tilanteissa, sekä tekemällä ympäristöstä paremmin heitä tukeva. Yhteisövaikuttavuusajattelu tukee tätä kokonaisvaltaista lähestymistapaa keskittymällä yksilön oireiden sijaan tarkastelemaan elinympäristöä ja elämäntilannetta kokonaisuutena, jotta nuorta kuormittavat tekijät vähenevät, hänen voivarsa vahvistuvat ja pärjävyyksensä kasvaa. Ehyt ry:n Nuoret-osasto pyrkii vahvistamaan lasten ja nuorten resilienssiä vaikuttamalla lasten omiin valmiuksiin ja asenteisiin, heidän ympäristössään vaikuttaviin normeihin, huoltajien kasvatustaitoihin, sekä nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten toteuttamaan ehkäisevään päihdetyöhön. (EHYT, 2024a, s. 14-17.)

3.3 Ehyt ry ja nuorisoalan osaamiskeskustoiminta

Nuorisoalan osaamiskeskukset ovat opetus- ja kulttuuriministeriön valitsema toimijoita, jotka kehittävät alaa ministeriön ohjauksessa. Kaudella 2020-2023 EHYT oli mukana kolmessa valtakunnallisessa nuorisoalan osaamiskeskuksessa (Kunnallisen nuorisotyön osaamiskeskus Kanuuna, Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus, Nuoska -Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa). EHYT ry:n nuorisoalan osaamiskeskustoiminnan tehtävänä oli tukea nuorisotyössä toteutettavaa ehkäisevää päihdetyötä.

EHYT ry:n osaamiskeskustoiminnassa pyrittiin vastaamaan nuorisotyöntekijöille vuonna 2021 yhdessä THL:n kanssa toteutetun Minkälaista on ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä -kyselyn esiin nostamiin tarpeisiin tarjoamalla koulutusta sekä kehittämällä materiaaleja ehkäisevään päihdetyöhön. Ehkäisevää päihdetyötä nuorisotyössä pyrittiin myös yhteistyössä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa edelleen konkretisoimaan työn tekemisen selkeyttämiseksi ja muille toimijoille paremmin avautuvaksi. (Ehyt ry & Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 2021, s.10.)

4 PALVELUMUOTOILLEN VAHVEMPAA TUKEA NUORISOTYÖLLE

Tutkimuksellinen kehittämistyö toteutettiin työelämälähtöisesti hyödyntäen palvelumuotoilua asiakasymmärryksen lisäämiseen. Palvelumuotoilu on malli, jonka tavoitteena on parantaa asiakaskokemusta. Palvelumuotoilun ABC- Mitä jokaisen tulisi tietää palvelumuotoilusta? -blogissaan Maria Wan tuo esille, että ensimmäisenä vaiheena (A-kirjain) onkin miettiä mitä hyötyä asiakkaalle on työstäsi. Miten voin auttaa asiakastani onnistumaan työssään? Toisessa vaiheessa (B-kirjain) selvitetään, miten asiakas käyttäytyy ja toimii, eli kasvatetaan asiakasymmärrystä miettimällä asiakkaan palvelupolkua. Ja lopuksi (C-

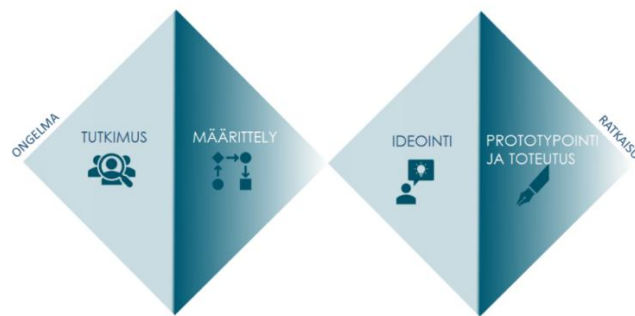
kirjain) mietitään, kuinka palvelu saadaan vastaamaan parhaiten asiakkaan tarpeita ja toiveita. Kehittämistyön palvelumuotoiluprosessin asiakkaina ovat kunnallisen nuorisotyön esihenkilöt henkilöstöineen. Kehittämistyön tarve lähti nimenomaan halusta selvittää kuinka Ehyt ry voi tukea jatkossa kunnallista nuorisotyötä toteuttamaan ehkäisevää päihdetyötä entistä suunnitelmallisemmin ja vaikuttavammin. Vaiheessa B hankittiin asiakasymmärrystä toteuttamalla nuorisotyöntekijöille kysely Ehyt ry:n tarjonnasta sekä perehtymällä nuorisotyön perussuunnitelmiin ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta. Vaiheessa C luotiin suunnitelma siitä, kuinka Ehyt ry:n tarjonta liitetään mallinnuksen avulla kunnallisen nuorisotyön työn tueksi.

Palvelumuotoilu auttaa organisaatiota innovoimaan uusia palveluita ja kehittämään jo olemassa olevia palveluitaan. Palvelumuotoilu tuo muotoilusta tutut toimintatavat palveluiden kehittämiseen yhdistäen ne perinteisiin palvelun kehityksen menetelmiin. Palvelumuotoilu on konkreettista toimintaa, joka yhdistää palveluntuottajan liiketoiminnalliset tavoitteet käyttäjien tarpeiden ja odotusten kanssa toimiviksi palveluiksi. Visualisointien ja hahmomallien avulla saadaan myös palvelun aineettomat osat näkyviksi. (Koivisto ym., 2019, s. 23.) Ehyt ry:n osaamiskeskustoiminnan keskeisenä tehtävänä kunnallisen nuorisotyön osaamiskeskuksessa oli tukea nuorisotyöntekijöitä toteuttamaan ehkäisevää päihdetyötä. Tukea on annettu koulutusten, mallien, materiaalien sekä ehkäisevän päihdetyön verkoston avulla. Osaamiskeskustoiminnan loppumisen myötä heräsi tarve kehittää malli kunnallisessa nuorisotyössä toteutettavan ehkäisevän päihdetyön tukemiseen käytössä olevien resurssien avulla.

Prosessina palvelumuotoilu vaatii, että tunnistetaan kehitystarve. Palvelumuotoilun avulla luodaan asiakkaalle hänen toiveidensa ja tarpeidensa mukainen palvelukokemus. Palveluprojektin tavoitteena on kuitenkin luoda palvelukokonaisuuksia, joka asiakkaan tarpeiden täyttämisen lisäksi, on palvelun tuottajan näkökulmasta tehokas ja tunnistettava. Eli myös palveluntuottajan tarpeet ja toiveet tulee huomioida. (Ruuska ym., 2011, s.31.) Tarve lisätä

asiakasymmärrystä selkeän kohderyhmän työn tueksi, teki palvelumuotoilusta sopivan menetelmän kehittämistyön toteuttamiselle.

Palvelumuotoiluprosessin kuvauksessa käytetään niin sanottua tuplatimantti - mallia, joka on kuvana ohessa (Kuva 1). Malli kuvaa sitä, kuinka prosessissa edetään erilaisten vaiheiden avulla ongelmasta ratkaisuun. Laadukkaat ja perustellut palvelut syntyvät tutkimus-, määrittely-, ideointi- ja kokeiluvaiheen kautta. Ensimmäisessä timantissa perehdytään ongelmaan ja kerätään mahdollisimman paljon asiakasymmärrystä. Kasvaneen asiakasymmärryksen myötä toisessa timantissa keskitytään parhaan mahdollisen ratkaisun luomiseen ideoinnin ja kokeilun avulla. (Tiitinen, 2021.)

Kuva 1. Tuplatimantti (Tiitinen, 2021)

Tässä kehittämistyössä ensimmäisessä timantissa edettiin tarpeen määrittelyn jälkeen nuorisotyöntekijöille suunnatun materiaalikyselyn ja nuorisotyön perussuunnitelmien analysoinnin avulla kasvattamaan asiakasymmärrystä. Toisessa timantissa lähdettiin ideoimaan kasvaneen asiakasymmärryksen myötä tapaa tukea olemassa olevilla resursseilla kunnallista nuorisotyötä ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa entistä suunnitelmallisemmin ja vaikuttavammin. Kehittämistyön raportointia tehdessä kehittäminen on edennyt prototyyppi vaiheeseen.

Yksi palvelumuotoilun kriittisimmistä vaiheista on asiakasymmärryksen kasvattaminen eli tutkimus kohderyhmän odotuksista, tarpeista ja tavoitteista. Palvelut suunnitellaan vastaamaan käyttäjien tarpeita ja toiveita, joten on erittäin tärkeää havaita ja tunnistaa loppukäyttäjien todelliset tarpeet ja motiivit. Tässä vaiheessa keskitytään siis keräämään ja analysoimaan suunnittelua ohjaavaa asiakastietoa, jotta palvelu saadaan vastaamaan käyttäjien tarpeisiin. (Koivisto ym., 2019, s. 142.)

Asiakasymmärryksen kasvattaminen alkaa kaiken saatavilla olevan tausta-aineiston analyysillä. Tausta-aineiston läpikäynnillä saadaan kuva siitä, millaista suunnittelua hyödyntävää tietoa organisaatiolla on jo asiakkaistaan. Määrällisen tiedon sijaan palvelun suunnittelussa hyödyllisempää on esimerkiksi henkilökunnalta haastatteluin tai kyselyin saatu hiljainen tieto. (Koivisto ym., 2019, s.144.) Osaamiskeskuskauden loppuminen oli ajankohtana hyvä hiljaisen tiedon keräämiseen, koska organisaatiossa käytiin aktiivista keskustelua nuorisotyön tarpeista ehkäisevän päihdetyön toteuttamisen tueksi ja organisaation mahdollisuuksista olla nuorisotyön tukena jatkossa.

Tausta-aineiston ja henkilöstöltä saadun hiljaisen tiedon perusteella voidaan luoda asiakastutkimuksella testattavia tutkimushypoteeseja, jotka pyritään sitten osoittamaan oikeaksi tai vääräksi. Näiden olettamuksien pohjalta lähdetään syventämään asiakasymmärrystä tutkimusvaiheessa. (Koivisto ym., 2019, s. 144.) Kehittäjän pitkä työkokemus (yli 12 vuotta) Ehyt ry:n Nuoret-osastolta ja viimeisen vuoden rooli Ehyt ry:n osaamiskeskustoiminnan projektipäällikkönä olivat jo kerryttäneet kehittämistyötä varten paljon hiljaista tietoa siitä, millaista tukea nuorisotyöntekijöille on tarjottu ehkäisevän päihdetyön toteuttamisen tueksi ja mitä he edelleen kaipaavat. Nuorisotyöntekijät olivat myös osallistuneet Ehyt ry:n osaamiskeskustoiminnassa tuotettujen mallien ja materiaalien kehittämiseen nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön verkoston kautta. Näin ollen tietoa heidän toiveistaan ja tarpeistaan oli karttunut myös sitä kautta.

Asiakastutkimuksilla tarkoitetaan palvelumuotoilussa tarkoituksenmukaista tiedonhankintaa sellaisesta materiaalista, jota voidaan suoraan hyödyntää suunnittelussa. Suunnitteluhaaste määrittää tutkimusmenetelmien valinnan, jotta asiakastutkimuksella saatua tietoa voidaan hyödyntää haasteen ratkaisussa. Asiakastieto on sekä määrällistä että laadullista, mutta käytännön kokemusten perusteella suunnittelulle on huomattavasti merkittävämpää laadullisilla tutkimusmenetelmillä saavutettu ymmärrys asiakkaiden tarpeista ja toiveista. (Koivisto ym., 2019, s.142.) Kehittämistyön suunnitteluhaasteena oli malli kunnallisessa nuorisotyössä toteutettavan ehkäisevän päihdetyön tukemiseen käytössä olevien resurssien avulla. Tausta-aineiston, kuten ehkäisevän päihdetyön teoreettisen viitekehyksen, osaamiskeskustoiminnan aikana hankitun tiedon ja osaamiskeskuskauden päättymisestä aktivoituneesta keskustelusta hankitun hiljaisen tiedon avulla valittiin asiastutkimuksen menetelmiksi nuorisotyöntekijöille suunnattu kysely ja nuorisotyön perussuunnitelmiin (NUPS) perehtyminen.

Palvelumuotoilijan tavoitteena on hyödyntää etnografisen menetelmän osallistuvaa otetta. Sen avulla saadaan palvelun käyttäjän tuotetta tai palvelua koskeva kokemus ja sen merkitys omaan elämäkokemukseen näkyväksi ja ymmärrettäväksi myös palvelua suunnitteleville. Merkitys, jonka ihminen palvelulle antaa, on muotoilun kannalta merkityksellisintä. Kyselyt ovat perinteisistä ihmiskeskeisistä tutkimusmenetelmistä useimmiten määrällistä ja mitattavaa aineistoa tuottavia menetelmiä, joiden avulla aineisto kerätään, analysoidaan ja visualisoidaan helposti (Ruuska ym., 2011, s.63). Kehittämistyössä selvitettiin nuorisotyöntekijöille kohdennetun kyselyn avulla mitkä organisaation malleista ja materiaaleista ovat heille tuttuja, mitkä niistä he ovat kokeneet työssään hyödylliseksi, mistä he ovat saaneet tietoa niistä ja millaista tukea he tarvitsevat voidakseen toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä entistä paremmin.

Asiakastutkimuksien tuloksena on laaja määrä eri muodoissa olevaa tietoa tutkittavista. Asiakasymmärryksen perustana on tämän tiedon perusteellinen

analyysi ja tulkinta. Olemassa olevasta materiaalista täytyy löytää laajemmalle asiakasjoukolle merkittävät asiat. Keskeistä on, miten kerättyä tietoa käytetään hyväksi ja jalostetaan uutta arvoa luotaessa. Saatua tietoa on osattava tulkita mielekkäällä tavalla ja yhdistellä muihin tietolähteisiin. Tämän lisäksi tulkitun tiedon pohjalta on kyettävä toimimaan ihmisiä liikuttavalla tavalla, jotta siitä olisi todellista hyötyä palvelun kehittämiseksi. (Koivisto ym., 2019, s.153.)

Viidentoista kunnan nuorisotyön perussuunnitelmia analysoitiin ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta etsien tietoa siitä, kuinka ehkäisevä päihdetyö näkyy nuorisotyön perussuunnitelmissa ja luoden ymmärrystä siitä, miten EHYT ry voisi tukea kunnallisessa nuorisotyössä toteutettavan ehkäisevän päihdetyön suunnitelmallisuutta niiden kautta. Nuorisotyön perussuunnitelmista saatu ymmärrys liitettiin eheäksi kokonaisuudeksi nuorisotyöntekijöille tehdyn materiaalikyselyn tulosten kanssa luomalla saadun tiedon perustella kunnallisen nuorisotyön esihenkilön asiakasprofiili ja hahmotellen hänen tarpeisiinsa vastaava palvelupolku. Asiakasprofiiliksi valikoitui kunnallisen nuorisotyön esihenkilö, koska näin pystyttiin hahmottamaan kunnallisen nuorisotyön tarpeet ehkäisevän päihdetyön tuen suhteen yhdeksi isoksi kokonaisuudeksi.

5 MATERIAALIKYSELY JA NUORISOTYÖN PERUSSUUNNITELMAT

5.1 Materiaalikysely nuorisotyöntekijöille

Asiakasymmärrystä nykyisistä asiakkaista voidaan lisätä esimerkiksi toteuttamalla kysely. Kyselyn etuna on se, että sillä voidaan hankkia tietoa suurelta joukolta ihmisiä kustannustehokkaasti ja vastaukset voidaan antaa anonyymisti. Kyselyissä haasteellista on se, että niiden vastaajamäärät saattavat jäädä pieniksi. Vastausmääriin vaikuttaa kyselyn kohderyhmä, aihe, kyselylomakkeen pituus, kysymysten tyypit, kyselylomakkeen toimivuus ja visuaalisuus, ajankohta sekä vastaajien motivointi. Kyselyn toteuttamisessa onkin

tärkeää huomioida vastaajien motivointi hyvin laaditun saatekirjeen, kunnolla tehdyn lomakkeen esitestauksen, vastaajille suotuisan ajankohdan miettimisen, kyselyn levittämisen, sekä vastaajien muistuttamisen näkökulmasta. (Huusko, 2023.)

Kehittämistyöhön tarvittavaa asiakasymmärrystä hankittiin toteuttamalla helmikuussa 2024 nuorisotyöntekijöille materiaalikysely Ehyt ry:n osaamiskeskustoiminnassa tuotetuista ja oppilaitostyön yksikön tarjoamista materiaaleista ja malleista. Kyselytyökaluksi valikoitui Surveypal, koska se on organisaatiolla yleisesti käytössä ja monipuoliseksi todettu.

Kyselylomake on yksi perinteisimmistä tavoista kerätä tutkimusaineistoa. Lomakkeen kysymykset rakennetaan tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimusongelman mukaisesti. Kysymykset luovat perustan tutkimuksen onnistumiselle ja kysymysten muoto aiheuttaa eniten virheitä tutkimustuloksiin, joten kysymysten tekemisessä täytyy olla huolellinen. Sanamuotojen tulee olla selkeitä ja kysymysten yksiselitteisiä. Kyselystä käytetään myös nimitystä survey-tutkimus, koska kysely on vakioitu eli kaikilta vastaajilta kysytään samat asiat täysin samalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2005, s.182; Valli & Aarnos, 2018, Osa1, kohta Aineistokeruu kyselylomakkeella.) Kyselylomakkeen luominen aloitettiin miettimällä millä kysymyksin saataisiin kerättyä kehittämistyötä varten tarvittut tiedot siitä, miten hyvin nuorisualan ammattilaisille tarjolla olevat mallit ja materiaalit tunnetaan, mitkä niistä on todettu työn arjessa hyödyllisiksi, sekä mitä nuorisotyöntekijät vielä kaipaavat voidakseen toteutettavaa ehkäisevää päihdetyötä työssään entistä paremmin.

Lomakkeen selkeyden ja loogisen etenemisen vuoksi kysely jaettiin neljään osaan ja kysymykset numeroitiin. Kyselyyn rakennettiin myös ehtojen avulla vastauspolkuja. Vastauspolkujen rakentamisella ehtojen avulla tarkoitetaan sitä, että kun jostakin kyselyn elementistä tai sivusta tehdään ehdollinen, se on piilotettuna ja näkyy vastaajalle vain, kun määritellyt ehdot täyttyvät. Näin saadaan kysely etenemään vastaajan tekemien valintojen perusteella hänelle

parhaiten sopivilla kysymyksillä, vältetään turhauttavat kysymykset aiheista joihin vastaaja ei kykene vastaamaan ja saadaan kysely pysymään maltillisen pituisena. (SurveyPal, n.d.)

Monivalintakysymykset tuottavat helposti analysoitavaa tietoa ja valmiiden vastausvaihtoehtojen ansiosta ne tekevät kyselyyn vastaamisen helpommaksi vastaajille (SurveyMonkey n.d.). Monivalintakysymyksiä painotettiin kyselylomakkeessa vastaamisen nopeuttamiseksi ja helpottamiseksi. Kyselylomakkeessa oli yhteensä 19 kysymystä (14 monivalintakysymystä, 5 avointa kysymystä). Kyselylomake liitteenä (liite 2).

Pyydettyessä vastaajaa valitsemaan vastauksensa valmiiksi laaditusta vaihtoehtojen luettelosta rajataan hänen vastausmahdollisuuksiaan. Se voi vääristää tuloksia ja aiheuttaa tilastoharhaa. (SurveyMonkey n.d.) Tämä haaste ratkaistiin lomakkeessa lisäämällä neutraali vaihtoehto tarpeen mukaan (Jokin muu/En mitään/En ole tilannut).

Selkeiden ja tavoitteisiin vastaavien kysymysten ja loogisesti etenevän kyselyn lisäksi pyrittiin huomioimaan vastaajat kyselylomakkeen rakentamisessa myös mm. tekemällä lomakkeesta mahdollisimman lyhyt, sekä ammattimaisen näköinen. Vastaamisen helpottamiseksi, lomakkeen elävöittämiseksi sekä materiaalien tunnistettavuuden lisäämiseksi lisättiin osaamiskeskustoiminnan materiaalit kyselyyn aihekuvakkeina.

Kysely alkaa osion 1. taustatietojen keräämisellä (1a, 1b). Taustatietoina selvitettiin nuorisotyöntekijän toimintaympäristöä ja maakuntaa. Toimintaympäristöä kysyttiin, koska haluttiin luoda mahdollisuus selvittää, poikkeako kunnallisen nuorisotyön edustajien mallien, materiaalien ja tuen tarve yleiskuvan perusteella muodostuneesta kuvasta. Maakuntaa kysyttiin, jotta saatiin kuva siitä, kuinka laajalti vastauksia saatiin valtakunnallisesti.

Osiossa 2. ovat osaamiskeskustoiminnassa kohdennetusti nuorisotyöntekijöille tuotettuihin materiaaleihin ja niiden hyödyntämiseen liittyvät kysymykset (2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g). Kysymyksen 2a vastausvaihtoehto Ei mikään näistä, oli ehdollinen, joten sen valinneet vastaajat siirtyivät suoraan osioon kolme.

Kolmannessa osiossa ovat yleisti EHYT ry:n kaikille nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille tarjoamien oppituntien, opetusmateriaalien, itsenäisesti hyödynnettävien opetusmateriaalien, mallien ja materiaalien kysymykset (3a, 3b, 3c, 3d, 3e, 3f, 3g). Kysymyksen 3a vastausvaihto; En ole tilannut, oli ehdollinen, joten sen valitessaan vastaaja siirtyi suoraan kysymykseen 3c. Kysymyksien 3c ja 3d vastausvaihto En mitään olivat myös ehdollisia, joten valitessaan kummassakin kysymyksessä sen vastausvaihtoehdon, siirtyi vastaaja suoraan osioon neljä.

Osiossa 2 ja 3 kartoitettiin myös asiakastyytyväisyyttä Net Promoter Score -kysymyksellä, niin nuorisoalan osaamiskeskustoiminnassa tuotettujen materiaalien, kuin oppilaitostyön yksikön tarjoamien mallien ja materiaalienkin suhteen. NPS (Net Promoter Score) on kansainvälisesti laajasti käytetty asiakaspalautemittari erilaisten palveluiden arvioinnissa eri toimialoilla. NPS-mittari kuvaa niiden palvelun käyttäjien osuutta, jotka olisivat valmiita suosittelemaan saamaansa palvelua muille suhteessa niiden käyttäjien osuuteen, jotka arvostelevat palvelua (taulukko 1). NPS-pisteiden ollessa yli 0, voidaan ajatella, että suurin osa asiakkaistasi suosittelisi yritystäsi. Yli 50 NPS-pistettä on jo puolestaan erinomainen, ja yli 70 jo maailmanluokkaa. (Perälä & Sainio, 2018, s.14.)

Taulukko 1. Net Promoter Score (NPS)

Käytetty asteikko	0-10 0-6=arvostelijat 7-8=passiiviset 9-10=suosittelijat
Laskentatapa	(suosittelijat, %) – (arvostelijat, %)

Neljännessä osiossa vastaajat pääsivät kertomaan avovastauksella ajatuksensa siitä, millaista tukea, koulutusta tai materiaaleja he kokevat tarvitsevana voidakseen toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä työssään entistä paremmin. Kyselyn lopussa tiedusteltiin myös, onko vastaajan anonymia avointa palautetta lupa hyödyntää kehittämistyössä ja Ehyt ry:n markkinointimateriaalissa. Vastaajien oli myös mahdollista osallistua halutessaan Ehyt ry:n osaamiskeskustoiminnan tuotepakettien arvontaan. Arvontaan osallistujat ohjautuivat kyllä-vastauksen annettuaan toiseen kyselyyn jättämään yhteystietonsa.

Kysymysten valmistuttua ja kyselylomakkeen ensimmäisen version valmistuttua se lähetettiin testattavaksi Nuoret-osaston päällikölle, osaamiskeskustoiminnan tiimille, sekä kahdelle etukäteen testaukseen lupautuneille oppilaitostyön yksikön jäsenelle. Saadun palautteen mukaan muokattiin kyselyn kysymyksiä ja termistöä ymmärrettävämmäksi ja korjattiin kirjoitusvirheet. Lomake oli valmis julkaistavaksi.

Lomakkeen valmistumisen jälkeen oli aika miettiä muita kyselyn toteuttamiseen liittyviä seikkoja. Kysely päätettiin pitää avoinna koko helmikuun 2024. Näin ympäri Suomea eri viikoilla vietetyt hiihtolomat eivät olisi esteenä vastauksien saamiselle, mutta kysely ehdittäisiin kuitenkin toteuttaa ja tulokset raportoida osaamiskeskustoiminnan loppuraportissa. Luotiin suunnitelma, miten kyselyä markkinoidaan sosiaalisessa mediassa ja kuinka usein kyselyyn vastaamisesta muistutetaan postituslistan kautta kyselyn saaneita. Vastaamismotivaation lisäämiseksi koottiin vastaajille arvottavaksi kymmenen osaamiskeskustoiminnan tuotepakettia (kuva 2), ja pyrittiin muotoilemaan kyselyn saateviestistä riittävän napakka, mutta vastaamiseen innostava.

Kuva 2. Arvonnan tuotepaketti

Kyselyn eettisyys varmistettiin siten, että kyselyyn vastaaminen oli täysin vapaaehtoista, vastaaminen tapahtui anonymisti ja avovastausten käyttämiseen opinnäytetyössä ja markkinoinnissa pyydettiin lupa. Kyselyn vastauksiin oli lisäksi pääsy ainoastaan kyselyn luojalla ja Ehyt ry:n nuorten osaston päälliköllä. Kyselyn vastaukset poistetaan järjestelmästä kehittämistyön valmistuttua.

Kyselystä viestittiin sähköpostitse kaikille osaamiskeskustoiminnan koulutusten ja nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön verkoston postituslistalla (798 hlö) olijolle. Lisäksi kyselyä mainostettiin Kunnallisen nuorisotyön osaamiskeskus Kanuunan uutiskirjeessä sekä Instagramissa Osaamiskeskus.ehyt.fi- ja Ehytry-tilien sekä Into ry:n Intolaiset-tilin kautta.

5.2 Materiaalikyselyn tulokset

Materiaalikysely nuorisotyöntekijöille toteutettiin 1.-29.2.2024. Kyselyyn vastasi 119 nuorisotyöntekijää, joista 56 ilmoitti toimintaympäristökseen kunnallisen nuorisotyön. Kehittämistyön näkökulman keskiössä on kunnallinen nuorisotyö, joten tulosten esittelyssä huomioidaan kaikkien vastausten lisäksi myös kunnallisen nuorisotyön vastaukset vielä erikseen omana vastausryhmänään. Kaikki laadullisten kysymysten suorat lainaukset vastaukset ovat kunnallisen nuorisotyön edustajien vastauksia. Näin on mahdollista havaita mahdolliset

erot materiaalien käyttökokemuksissa ja tuen tarpeissa, sekä korostaa erityisesti kunnallisen nuorisotyön näkökulmaa. Kyselyn tulokset esitellään siinä järjestyksessä, kun ne olivat kyselyssä.

Taustatietokysymyksinä olivat monivalintakysymykset: Missä näistä työskentelet ja Missä maakunnassa työskentelet? Toimintaympäristöä koskevassa kysymyksessä oli mahdollista valita yksi tai useampi vaihtoehto ja maakuntaa kartoittavassa kysymyksessä yksi.

Vastaajia oli jokaisesta vaihtoehtona olevasta toimintaympäristöstä (Taulukko 2). Vastaajista lähes puolet (47,1%) työskenteli kunnallisessa nuorisotyössä. Seuraavaksi eniten oli edustusta koulu- ja oppilaitosnuorisotyöstä (21,8%) ja etsivästä nuorisotyöstä (21,8%). Kolmanneksi suurin ryhmä oli vastannut työskentelevänsä jossain muussa, kuten yhdistyksessä, asuntolassa, terveydenhuollossa tai esihenkilönä useammassa eri toiminnossa (11,8%). Kunnallisen nuorisotyön edustajista 16,1% oli vastannut toimintaympäristökseen koulu- ja oppilaitostyön.

Taulukko 2. 1a) Missä näistä työskentelet?

Toimintaympäristö	Kaikki vastaajat (n 119)	Kunnallinen nuorisotyö (n 56)
Kunnallinen nuorisotyö	47,1 %	100,0 %
Seurakunnan nuorisotyö	3,4 %	0,0 %
Koulu- ja oppilaitosnuorisotyö	21,8 %	16,1 %
Etsivä nuorisotyö	21,8 %	7,1 %
Työpaja	10,1 %	0,0 %
Ohjaamo	1,7 %	1,8 %
Jalkautuva työ	3,4 %	3,6 %
Jokin muu, mikä	11,8 %	3,6 %

Vastaajia oli Ahvenanmaata lukuun ottamatta jokaisesta Suomen maakunnasta, näin ollen kysely oli tavoittanut nuorisotyöntekijät hyvin myös valtakunnallisesti. Eniten vastaajia oli kaiken kaikkiaan Pohjois-Pohjanmaalta (18,5%), toiseksi eniten Uudeltamaalta (13,4%) kolmanneksi eniten Kanta-Hämeestä (10,1%). Kunnallisen nuorisotyön edustajista neljännes oli Pohjois-Pohjanmaalta. Taulukko liitteenä (Liite 3).

Kyselyn toisessa osiossa selvitettiin EHYT ry:n nuorisoalan osaamiskeskustoiminnassa tuotettujen materiaalien tunnettavuutta ja hyödynnettävyyttä. Ensimmäisessä monivalintakysymyksessä kysyttiin mitkä materiaaleista ovat ylipäänsä tuttuja (Taulukko 3.) Kolme tutuinta materiaalia kaikkien vastaajien näkökulmasta olivat ehkäisevän päihdetyön toteuttamisen suunnittelun tukena käytettävä Ehkäisevän päihdetyön vuosikello, nuorten kanssa käytävien keskustelujen tueksi tarkoitetut Alkoholi kuvina -kortit sekä Ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä -esite, jossa kuvataan kuinka nuorisotyöntekijä voi ottaa ehkäisevän päihdetyön haltuun omassa työssään. Vastaajista 16,8 prosentille ei ollut mikään materiaaleista tuttu.

Kunnallisen nuorisotyön vastauksissa kolmen kärkeen nousi Ehkäisevän päihdetyön vuosikellon ja Alkoholi kuvina-korttien rinnalle Nuorisotilan päihdetoimintamalli, joka on tuotettu tueksi nuorisotilalla työskenteleville päihdetilanteisiin liittyvien yhteisten ohjeistuksien laatimiselle.

Taulukko 3. 2a) Mitkä näistä materiaaleista ovat sinulle tuttuja?

Materiaali	Kaikki vastaajat (n 119)	Kunnallinen nuorisotyö (n 56)
Ehkäisevän päihdetyön vuosikello	52,9 %	67,9 %
Nuorisotilan päihdetoimintamalli	42,0 %	64,3 %
Päihdetoimintaohje nuorten työpajoille	18,5 %	10,7 %
Ratkaisukeskeinen ehkäisevä päihdetyö nuorisotyön yksilöohjauksessa	21,0 %	16,1 %

Ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä -esite	42,9 %	44,6 %
Puheeksi ottaminen nuorisotyössä -esite	30,3 %	28,6 %
Checklist -Tarkistuslista ehkäisevän päihdetyön toimintaan	21,0 %	23,2 %
Kaverituki päihdehuolissa -menetelmän ohjaajan opas	14,3 %	12,5 %
Kaverituki päihdehuolissa -esite	34,5 %	44,6 %
Kaverituki päihdehuolissa -julistesarja	21,0 %	21,4 %
Kaverituki päihdehuolissa -tarrasarja	16,0 %	16,1 %
Nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön työkalupakki välituntiaktiviteetteihin	26,1 %	33,9 %
Alkoholi kuvina -kortit	44,5 %	51,8 %
Lääkkeiden väärinkäyttö -vinkkejä nuorisotyön keskusteluihin	18,5 %	12,5 %
What is your happy chemical? -julistesarja	15,1 %	12,5 %
Tukea päihteiden käytön pohdintaan (alle 18-vuotiaille)	23,5 %	23,2 %
Tukea päihteiden käytön hyötyjen ja haittojen itsearviointiin (täysi-ikäisille)	27,7 %	17,9 %
Muutossuunnitelma-lomake	23,5 %	12,5 %
Huolikeskustelun purkulomake	20,2 %	12,5 %
Ei mikään näistä	16,8 %	8,9 %

Osion toisen monivalintakysymyksen avulla selvitettiin mitä kautta nuorisotyöntekijät ovat löytäneet tuntemansa materiaalit (taulukko 4). Ehyt ry:n verkkosivut osoittautuivat olevan selkeästi yleisin tapa löytää materiaalit sekä kaikkien vastaajien, että kunnallisen nuorisotyön edustajien osalta. Seuraavaksi yleisin tapa oli koulutuksesta saatu vinkki, ja Nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön verkoston tapaaminen osoittautui kolmanneksi yleisemmäksi tavaksi materiaalien löytämiseen.

Muita kuin vaihtoehtoissa mainittuja tapoja materiaalien löytämiseen olivat avovastausten mukaan olleet Nuori 2023-päivät, Into-päivät, Kanuunan verkostopäivät, Menetelmät jakoon- koulutuskiertue ja kollegan koulutusreissulta mukanaan tuomina.

Taulukko 4. 2b) Mitä kautta löysit materiaalit?

Tietolähde	Kaikki vastaajat (n 99)	Kunnallinen nuorisotyö (n 51)
EHYT ry:n verkkosivujen kautta	78,8%	82,4%
Uutiskirjeestä	17,2%	23,5%
Nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön verkoston tapaamisesta	31,3%	31,4%
Koulutuksesta sain vinkin	45,5%	41,2%
Työkaveri vinkkasi	17,2%	13,7%
Somesta bongasin	25,3%	27,5%
Jotain muuta kautta, mistä?	11,1%	11,8%

Seuraavaksi siirryttiin kysymyksissä selvittämään mitä osaamiskeskustoiminnan malleista ja materiaaleista oli hyödynnetty ehkäisevän päihdetyön suunnittelun/toteuttamisen tukena työarjessa ja miten.

Valitettavasti tämän osion kysymyksiksi oli jostain syystä jäänyt kehittämisvaiheessa testikysymyksinä olleet kysymykset, ja näin ollen materiaalit olivat jakautuneet kahteen erilaiseen kysymykseen (kysymykset 2c ja 2d). Vastaus-
taulukot 2c- ja 2d-kysymyksiin löydät tiedoston lopun liitteinä (liite 4 ja 5).

Kysymyksessä 2c oli tarkastelun kohteena materiaaleista Ehkäisevän päihdetyön vuosikello nuorisotyöhön, Checklist -Tarkistuslista ehkäisevän päihdetyön toimintaan, Nuorisotilan päihdetoimintamalli, Päihdetoimintaohje nuorten työpajoille, Ratkaisukeskeinen ehkäisevä päihdetyö nuorisotyön yksilöohjauksessa, Ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä -esite, Lääkkeiden väärinkäyttö -

vinkejä nuorisotyön keskusteluihin, Puheeksi ottaminen nuorisotyössä -esite ja Huolikeskustelun purkulomake. Toisessa kysymyksessä (2d) olivat Kaverituki päihdehuolissa -menetelmän ohjaajan opas, -esite, -juliste- ja -tarrasarja, Nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön työkalupakki välituntiaktiviteetteihin, Alkoholi kuvina -kortit, What is your happy chemical -julistesarja, Tukea päihteiden käytön pohdintaan (alle 18-vuotiaille) -lomake, Tukea päihteiden käytön hyötyjen ja haittojen itsearviointiin (täysi-ikäisille) -lomake sekä Muutossuunnitelmalomake. Virhe huomattiin valitettavasti vasta kun vastaamisaika oli päättynyt ja kysely suljettu.

Ensimmäiseksi käsitellään kysymys 2c, eli Mitä seuraavista osaamiskeskustoiminnan malleista ja materiaaleista olet hyödyntänyt ehkäisevän päihdetyön suunnittelun/toteuttamisen tukena työarjessasi? Taulukko liitteenä (Liite 4). Ehkäisevän päihdetyön vuosikello ja Nuorisotilan päihdetoimintamalli olivat eniten hyödynnetyt materiaalit kummassakin vastaajaryhmässä. Reilu viidesosa kummankin ryhmän vastaajista oli hyödyntänyt myös Ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä-esitettä. Vähiten hyödynnetyt kaikkien vastaajien osalta olivat Huolikeskustelun purkulomake ja Lääkkeiden väärinkäyttö – vinkejä nuorisotyön keskusteluihin. Kunnallisen nuorisotyön vastaajien vähiten hyödyntämiä olivat Huolikeskustelun purkulomake ja Päihdetoimintaohje nuorten työpajoille -materiaali.

Mallien ja materiaalien jakautumisesta johtuen on ymmärrettävää, että Jokin muu, mikä -vaihtoehdon avovastauksissa nousee esille osaamiskeskustoiminnassa tuotetuista materiaaleista myös Muutossuunnitelmalomake, Tukea päihteiden käytön hyötyjen ja haittojen itsearviointiin (täysi-ikäisille), Alkoholi kuvina -kortit, sekä Nuorisotilan ehkäisevän päihdetyön työkalupakki välituntiaktiviteetteihin. Lisäksi avovastauksissa nousi esiin EHYT ry:n nuoret-osaston Buenotalk-toiminta verkossa, Rastirata-materiaalit ja Juteltaisko?-menetelmä.

Seuraavaksi sitten toiseen, hieman erilaiseen kysymykseen ajautuneiden mallien materiaalien hyödynnettävyyteen. Taulukko liitteenä (Liite 5). Kysyttäessä millaisessa työskentelyssä osaamiskeskustoiminnan materiaaleja on hyödynnetty, vastaaja valitsi jokaisen mallin ja materiaalin kohdalla yhden vaihtoehdon, joka kuvaa sitä, kuinka hän oli materiaalia hyödyntänyt (yksilö- vai ryhmätyöskentelyssä vai sekä että vai jokin muu vai en ole hyödyntänyt).

Alkoholi kuvina-kortit olivat selkeästi eniten käytetty materiaali kummankin vastaajaryhmän osalta. Eniten niitä oli hyödynnetty ryhmätyöskentelyssä. Nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön työkalupakki välituntiaktiviteetteihin-, Tukea päihteiden käytön pohdintaan (alle 18-vuotiaille) – ja Tukea päihteiden käytön hyötyjen ja haittojen itsearviointiin- materiaalit olivat vastaajaryhmien seuraavaksi eniten hyödyntämiä. Materiaalien luonteen mukaisesti Nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön työkalupakki välituntiaktiviteetteihin -materiaalia oli hyödynnetty eniten ryhmätyöskentelyssä ja Tukea päihteiden käytön pohdintaan (alle 18-vuotiaille) –, sekä Tukea päihteiden käytön hyötyjen ja haittojen itsearviointiin -materiaaleja yksilötyöskentelyssä. Tämän kysymyksen materiaaleista Kaverituki päihdehuolissa -kokonaisuuden tarrasarja ja ohjaajan opas ovat olleet saatavilla hyvin rajoitetun ajan samoin kuin What is your happy chemical -julistesarja. Tämä selittää osaltaan niiden vähäisen hyödyntämisen.

Kysymyksessä 2e vastaajat pääsivät kertomaan omin sanoin, miten ovat materiaaleja hyödyntäneet. Avovastauksia tuli kaiken kaikkiaan yhteensä 48, joista yhtä ei ollut lupa hyödyntää opinnäytetyön raportoinnissa ja EHYT ry:n markkinoinnissa. Kunnallisen nuorisotyön edustajien vastauksia näistä oli 25.

Asiakasprofiilit ovat keskeinen asiakastutkimuksista saadun asiakastiedon kiteyttämisen ja esittämisen menetelmä. Asiakasprofiili on kuvaus tietyn ryhmän eli tutkimusryhmästä esiin nousseen heimon kuvaus. Yksittäinen löydöskin havaitusta toimintamallista voi olla merkittävä asiakastutkimuksessa, mutta vielä tärkeämpää on havaita suuremman ryhmän toteuttama toimintamalli. Tämän suuremmasta ryhmästä havaitun toimintamallin perustalle voidaan jo lähteä

rakentamaan ratkaisuja ja palveluita. (Koivisto ym., 2019, s.153.) Avovastauksista löytyi selkeästi niitä ryhmiteltäessä neljä erilaista materiaalien hyödyntämistapaa, jonka mukaan vastaukset ryhmiteltiin neljään erilaiseen asiakasprofiiliin. Asiakasprofiilit ovat: Tietopohjana hyödyntävät, Vinkkaajat, Tutustujat ja Kokeneet. Kaikki profiilien suorat lainaukset ovat kunnallisen nuorisotyön edustajien vastauksia.

Tietopohjana hyödyntävien profiilin neljässä vastauksessa nousi esiin, että materiaaleja on hyödynnetty työskentelyn taustatietona erilaisissa tilanteissa ja eri kohderyhmien kanssa, ei niinkään suoraan materiaaleja yhdessä nuoren kanssa käyttäen. Tässä kaksi suoraa lainausta materiaalien hyödyntämistavoista:

En osaa eritellä suoraan mitä materiaalia olen hyödyntänyt. Olen itse tutustunut materiaaleihin ja sitten yksilötyössä päihneiden tullessa keskustelun aiheeksi, olen näistä saamani informaation pohjalta vienyt pohdintaa ja keskustelua eteenpäin.

Olen käyttänyt materiaalia taustatietona ryhmäsuunnittelussa sekä yksilötyöskentelyssä puheeksi ottamisen tukena. Ikäryhmänä 14-18 vuotiaat nuoret.

Vinkkaajat-profiiliin viidessä vastauksessa korostui, että materiaaleista vinkataan kollegoille aktiivisesti joko viestimällä ylipäätään materiaalien olemassaolosta tai käyttämällä materiaalia työyhteisön yhteisen työskentelyn pohjana. Tässä kaksi suoraa lainausta vinkkaajien toimintatavoista:

Jaan materiaalia muille työntekijöille työn tueksi. Päihdetoimintaohjeistusta hyödynnän sekä työpajatoimintaan, että ohjaamoon. Check-listin otan uudestaan käyttöön tällä viikolla.

Koulunuorisotyössä kutosluokkalaisten kanssa ollaan käytetty alkoholikortteja päihdetunneilla. Korteista ja välituntihommista olen vinkannut myös yläkoulun koulunuorisotyöntekijää. Ehkäisevän päihdetyön tiimin kokouksissa ollaan hyödynnetty useita matskuja.

Tutustujien profiiliin valikoitui kuusi vastausta sen perusteella, että materiaalien hyödyntämisen voitiin katsoa jääneen tutustumisen asteelle, koska materiaaleja ei oltu saatu vielä toimintaympäristöön tai ei ollut ollut aikaa perehtyä materiaaleihin tarkemmin, jotta niitä olisi voitu konkreettisesti hyödyntää työssä tai materiaalin käyttö ei ollut tullut vielä ajankohtaiseksi omassa toimintaympäristössä. Tässä kaksi suoraa lainausta tutustumisen perusteista:

Pitäisi saada ensin näitä materiaaleja nuorisotilalle, että niitä voisi käyttää.

Nyt vasta lähinnä, kun on tullut ajankohtaiseksi päivittää nuorisotilalle päihdetoimintamalli, eli olen ollut sitä koskevassa koulutuksessa ja ihan työkaverin kanssa on suunniteltu sekä Ehkäisevän päihdetyön vuosikelloa nuorisotyöhön että nuorisotilan päihdetoimintamallia.

Kokeneiden profiiliin päätyivät ne vastaukset, joista ilmeni materiaaleja hyödynnettävän monipuolisesti eri tilanteissa alkuperäisenä tai muokattuna tilanteen tai kohderyhmän mukaan. Kokeneiden profiiliin valikoitui vastauksia yhteensä 33. Tässä viisi suoraa lainausta kokeneiden materiaalien hyödyntämisen tavoista:

Julisteita ja tarroja näkyviin nuoppareilla, materiaalista ideoita somejulkaisuihin.

Nuorten kanssa kaksin tapaamisissa, 16-25v, alkuperäisenä.

Alkoholi kortteja ollaan käytetty koulujen päihdepäivissä, jossa rastiluontoista toimintaa, Lukion 1 lk ja 1-9lk. Välituntiopasta ollaan käytetty koulunuorisotyöntekijän kanssa välituntityössä ept viikolla 7-9 luokkalaisille.

Alkoholi kuvina -kortteja olen hyödyntänyt nuorisotilalla ryhmissä, sekä välituntitoiminnassa sisävälitunnilla. Myös yksilötyössä etsivänä nuorisotyöntekijänä olen hyödyntänyt keskustelun tukena.

Olen hyödyntänyt sekä alkuperäisenä, että muunneltuna, välituntityöskentelyssä, erilaisilla teematunneilla luokalle, pienryhmätöiminnassa, mutta en niinkään yksilöohjauksessa. Työnkuvaani ei kuulu oikeastaan yksilöohjausta. Olemme myös muokanneet materiaaleja käyviksi alakoulun tunnetaitotunneille ja ennaltaehkäisevään pop up- päivään.

Seuraavassa kysymyksessä (2f) selvitettiin mikä materiaaleista on osoittautunut työn kannalta hyödyllisimmäksi ja miksi? Vastauksia saatiin kaiken kaikkiaan 46, joista kunnallisen nuorisotyön edustajien vastauksia oli 28. Kaikki saadut vastaukset ryhmiteltiin ensin sen mukaan, käsiteltiinkö niissä suoraan jotakin malleista ja materiaaleista vai yleisesti materiaalien hyödyntämistä. Ryhmittelyn jälkeen suoraan jotakin tiettyä mallia ja materiaalia koskevista vastauksista värikoodattiin jokainen mainittu malli ja materiaali, jotta voitiin laskea kuinka monesti mikäkin malli ja materiaali vastauksissa esiintyi.

Ylivoimaisesti eniten vastauksissa mainittiin Alkoholi kuvina-kortit. Ne nousivat yhteensä kymmenessä avovastauksessa esille. Nuorisotilan päihdetoimintamalli- ja Nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön työkalupakki välituntiaktiviteetteihin- materiaalit mainittiin kummatkin neljässä vastauksessa. Ehkäisevän päihdetyön vuosikello- ja Tukea päihteiden käytön pohdintaan (alle 18-vuotiaille) -materiaalit mainittiin vastauksissa kolme kertaa. Kahdessa vastauksessa

nostettiin esiin Ratkaisukeskeinen ehkäisevä päihdetyö nuorisotyön yksilöohjauksessa. Myös Päihdetoimintaohje nuorten työpajoille, Puheeksi ottaminen nuorisotyössä -esite, What is your happy chemical? -julistesarja, Muutossuunnitelma-lomake, sekä Tukea päihteiden käytön hyötyjen ja haittojen itsearviointiin (täysi-ikäisille) -lomake mainittiin vastauksissa. Tässä neljä suoraa lainausta kunnallisen nuorisotyön edustajien vastauksista, joissa on mainittu jokin tietty materiaali:

”Alkoholi kuvina kortit, Buenotalk -videot ja infomateriaali yleensä. Niistä saa keskustelua aikaan ja videot sekä infot ovat sopivan napakoita esityksiä juuri nuorille.

Tähän mennessä käyttämistäni materiaaleista nuorisotilan päihdetoiminta-malli antaa selkeitä ohjeita mallin laatimiseen, jolloin se on helppo ottaa tilalla käyttöön ja toimii hyvin työn tukena ja tietopakettina myös muille työntekijöille. Vuosikello, helpottaa vuoden suunnittelua ja eri teemojen keksimistä.

Nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön työkalupakkia olen käyttänyt, koska se on helposti lähestyttävä ja helposti sovellettavissa. Mutta voisi käyttää materiaaleja paljon laajemminkin, tämä kysely oli taas hyvä muistutus, että näin hyvää materiaalia on valmiina.

Ratkaisukeskeinen ehkäisevä päihdetyö nuorisotyön yksilöohjauksessa, Sain hyvin vinkkejä ja tukea keskusteluun. Tukea päihteiden käytön pohdintaan (alle 18-vuotiaille) -lomake auttoi nuoria huomaamaan itse oman tilanteensa.

Avovastaukset, joissa ei käsitelty suoraan jotain tiettyä materiaalia, kertoivat omaa tarinaansa siitä, kuinka hyödylliseksi materiaalit on koettu ja miten monipuolisesti nuorisotyöntekijät niitä työssään hyödyntävät yhdistellen suoraan nuorisotyöntekijöille kohdennettujen materiaalien lisäksi myös muita EHYT

ry:n materiaaleja. Tässä viisi suoraa lainausta kunnallisen nuorisotyön edustajien vastauksista:

Nuorten kanssa tehtävä materiaali sekä yleisemmät ohjeet, joita käsittelemme työyhteisön kanssa. Olen osallistunut etäkoulutuksiin ja toivoisin jatkossa ohjaavani nuorisotyöntekijöitä osallistumaan koulutuksiin.

Monesta on ollut hyötyä, vaikea nimetä yhtä.

Samat kuin edellä, mutta toki monia materiaaleja ja nettisivuilanne olevia juttuja on hyödynnetty myös esim. koululla ehkäisevän päihdetyön teematunneilla.

On niin paljon ollut hyödyllisiä materiaaleja, etten edes osaa eritellä. Minun pitäisi ihan erikseen käydä katsomassa uudestaan materiaalipankista kokonaisuuksia ym. Paljon on hyödynnetty ja paljon on saatu päihdetietoutta jaettua vapen, nuuskan, kannabiksen kuin alkoholinkin vaikutuksista.

Hyvät materiaalit antaa aina vinkkejä omaan toimintaan, vaikka niitä ei juuri sellaisina käyttäisikään. Ohjaajille hyvää tukimateriaalia. Eli tuotantoa jatkoon vaan!

Yleinen tyytyväisyys osaamiskeskustoiminnassa tuotettuja malleja ja materiaaleja kohtaan nousi esiin myös osion lopussa olevan NPS-kysymyksen (Kuinka todennäköisesti suosittelisit hyödyntämiäsi osaamiskeskustoiminnan malleja ja materiaaleja kollegalle?) tuloksessa, joka oli 66.

Kyselyn seuraava, eli kolmas osio, alkoi Oletko tilannut EHYT ry:n päihde- ja pelikasvatusoppitunteja kuntasi oppilaitoksiin? -kysymyksellä. Vastaustaulukko liitteenä (Liite 6). Nuorisotyöntekijät ovat olleet tärkeä yhteistyökumppani

EHYT ry:n oppilaitostyölle koko järjestön toiminnan ajan, koska nuorisotyöntekijät ovat toimineet usein tilaajana/yhteyshenkilönä kun Ehyt ry:n oppilaitostyön yksiköltä tilataan kunnan oppilaitoksiin päihde- tai pelikasvatusoppitunteja. Kaikista tähän kyselyyn vastanneista ei kuitenkaan ollut tilannut oppitunteja kuin 5,9% ja kunnallisen nuorisotyön vastaajista 7,1%. Tämä johtunee siitä, että nykyään organisaatio tekee suoraan kuntien kanssa kumppanuussopimuksia, jolloin oppituntien yhteyshenkilö on aiempaa useammin koulun työntekijä. Vastaajamäärän ollessa näin pieni, ei ole aiheellista käsitellä tilaajille esitetyn NPS-kysymyksen tulosta tässä raportissa.

Kysely eteni seuraavaksi Ehyt ry:n opetusmateriaalien hyödyntämiseen (Taulukko 5). Opetusmateriaalit ovat tarkoitettu kaikkien nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten hyödynnettäväksi sellaisenaan esim. oppitunneilla. Kaikkia esiteltyjä opetusmateriaaleja oli hyödynnetty kummankin vastaajaryhmän toimesta. Vastaajaryhmien kolme eniten hyödyntämää opetusmateriaalia olivat Ryhmäilmiö-ryhmän ohjaajan käsikirja, Päihdeilmiö-ohjaajan opas, sekä Bueno oppituntimateriaali Keskustelua nikotiinista 1 tai 2. Kaikista vastaajista hieman yli puolet ei ollut hyödyntänyt mitään opetusmateriaalia.

Taulukko 5. 3c) Mitä näistä Ehyt ry:n opetusmateriaaleista olet hyödyntänyt työssäsi?

Opetusmateriaali	Kaikki vastaajat (n 119)	Kunnallinen nuorisotyö (n 56)
SELVIS-oppitunnit (selkokieli)	5,0%	3,6%
Juteltaisko? -oppituntimateriaali ja ohjaajan opas	10,9%	10,7%
Juteltaisko kulttuurisensitiivisesti?	1,7%	3,6%
Bueno oppituntimateriaali Keskustelua nikotiinituotteista 1 tai 2	20,2%	26,8%
Bueno oppituntimateriaali Keskustelua alkoholista 1 tai 2	16,8%	21,4%

Bueno oppituntimateriaali Keskustelua kannabiksesta	16,0%	19,6%
Päihdeilmiö -ohjaajan opas	20,2%	25,0%
Keskustele digipelaamisesta lukioissa ja amiksissa	1,7%	1,8%
Ryhmäilmiö -ryhmän ohjaajan käsikirja	23,5%	23,2%
En mitään	52,9%	44,6%

Opetusmateriaalien jälkeen kysely eteni yleisesti Ehyt ry:n nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille suunnattujen mallien ja materiaalien hyödyntämiseen (Taulukko 6). Kaksi eniten hyödynnetyintä materiaalia kummassakin vastaajaryhmässä olivat Kannabisväittämät sekä Totta vai tarua -väittämäkortit nuuskasta. Kannabiksen ja nikotiinituotteiden käsittelyyn kohdennetut materiaalit olivat kokonaisuudessaan eniten hyödynnettyjä, sillä yli kaksikymmentä prosenttia kummastakin vastaajaryhmästä oli hyödyntänyt myös Tositietoa esitteitä (Nikotiini, Alkoholi, Kannabis), Nikotiinituotteiden käyttökieltoyklttiä, Nikotiiniväittämät -materiaalia sekä Toiminnallisia kannabiskortteja. Kunnallisen nuorisotyön vastaajat eivät olleet hyödyntäneet ollenkaan Castseulontatestiä tai Pakka-tapahtuma toiselle asteelle -materiaalia.

Kolmessa Jotain muuta, mitä -vaihtoehdon avovastauksissa nousi esiin kannabis-video, Bueno talkin videot youtubessa, Alkoholikortit sekä Nuorisotilan päihdetoimintamalli.

Taulukko 6. 3d) Mitä näistä Ehyt ry:n malleista ja materiaaleista olet hyödyntänyt työssäsi?

Malli/Materiaali	Kaikki vastaajat (n 119)	Kunnallinen nuorisotyö (n 56)
Nuuska-agentti -vertaisvaikuttamismalli	13,4 %	16,1 %
Diilerin jäljillä -vertaisvaikuttamismalli	4,2 %	1,8 %

Pakka-kävely -malli	5,9 %	7,1 %
Pakka-tapahtuma toiselle asteelle -malli	1,7 %	0,0 %
Tietovisa Tupakasta/Alkoholista/Kannabiksesta/rahapelaamisesta selkokielellä	16,0 %	17,9 %
Päihteet & nuoret -keskustelukortti	19,3 %	19,6 %
Totta vai tarua -väittämäkortit nuuskasta	25,2 %	33,9 %
Tositietoa esitteet (Nikotiini, Alkoholi, Cannabis)	23,5 %	26,8 %
Nikotiinituotteiden käyttökieltokyltti	20,2 %	26,8 %
Nuuska & nuoret -keskustelukortti	3,4 %	1,8 %
Päihdeilmiövideo ja ohjeistus	14,3 %	21,4 %
Bueno rastirata Nikotiini	10,1 %	14,3 %
Bueno rastirata Alkoholi	10,9 %	14,3 %
Bueno rastirata Cannabis	6,7 %	5,4 %
Nikotiiniväittämät -materiaali	21,0 %	26,8 %
Cannabisväittämät-materiaali	28,6 %	28,6 %
Toiminnalliset kannabiskortit	20,2 %	21,4 %
Cast-seulontatesti	2,5 %	0,0 %
Faktapaperi kannabiksesta	8,4 %	7,1 %
Cannabispäiväkirja	9,2 %	5,4 %
Jotain muuta EHYT ry:n mallia/materiaalia, mitä?	2,5 %	3,6 %
En mitään	28,6 %	19,6 %

Seuraavaksi osion avovastauksiin. Ensimmäisenä kysyttiin minkä Ehyt ry:n opetusmateriaaleista, malleista tai materiaaleista vastaaja oli kokenut erityisen hyödylliseksi työssään ja miksi? (Kysymys 3e). Vastauksia saatiin kaiken kaikkiaan 40, joista yhtä ei ollut lupa hyödyntää tässä raportoinnissa, joten se on jätetty pois. Vastauksista 21 oli kunnallisen nuorisotyön edustajan.

Kaikki saadut vastaukset ryhmiteltiin ensin sen mukaan, käsiteltiinkö niissä suoraan jotakin malleista ja materiaaleista vai yleisesti materiaalien

hyödyntämistä. Ryhmittelyn jälkeen suoraan jotakin tiettyä mallia ja materiaalia koskevista vastauksista koodattiin värein jokainen mainittu malli ja materiaali, jotta voitiin laskea kuinka monesti mikäkin malli ja materiaali vastauksissa esiintyi.

Yksittäisten substanssien osalta erilaiset materiaalit kannabiksen ja nikotiinituotteiden käsittelyyn nousivat myös avovastauksissa erityisesti esille. Näitä materiaaleja mainittiin kaiken kaikkiaan yhteensä 12 vastauksessa. Vastauksissa nousi esiin mm. valmiiden materiaalien hyödyntämisen helppous, materiaalien sopiminen joko sellaisenaan tai hieman muokattuna monelle eri ikäryhmälle, sekä asiakaslähtöisyys. Tässä kolme suoraa lainausta kunnallisen nuorisotyön vastauksista:

Monenkin, ihanaa kun on valmiita materiaaleja, joita voi napata mukaansa aina tarpeen tullen ja kun joku aihe nousee pintaan. Esimerkiksi viime vuonna käytimme useassa tilanteessa Nikotiiniväittämiä, niin että joku jo kertoi, että tää on toinen kerta, kun teen tätä. Mutta kertaus on opintojen äiti. Ja tuota nikotiiniväittämiä esimerkiksi 6 lk oppilaat tekivät vanhempiansa kanssa ja toimi molemmille. Eli moni materiaali on sellainen, ettei ole ikään sidonnainen.

Kannabispäiväkirja kun se ei ole paasaavaa tai mitenkään päälle liimattu materiaali, vaan realistinen opus minkä avulla voi itse arvioida missä menee.

Itseasiassa oli todella hyvä, että aloin vastaamaan kyselyyn. Sitä kautta konkretisoitui mitä kaikkia uusia materiaaleja on olemassa. Ne mitä olen itse käyttänyt, ovat olleet tarpeellisia työn tukemisessa ja keskustelun herättelijänä. Esim. Kannabiskortit nuorisotilalla ovat herättäneet paljon hyviä keskusteluja nuorten kanssa.

Yksittäisistä malleista ja materiaaleista nousi vastauksissa esiin myös puheeksiottamisen materiaalit, Juteltaisko?-malli, Keskustelua alkoholista -kortit, Nuorisotilan päihdetoimintamalli, Ehkäisevän päihdetyön vuosikello, Bueno rastiradat, Ryhmäilmiö ja Cast-seulontatesti. Näissä vastauksissa nousi esiin materiaalien helppokäyttöisyyden lisäksi niiden toiminnallisuus ja muokattavuus eri tilanteisiin. Tässä kolme suoraa lainausta kunnallisen nuorisotyön vastauksista:

Puhetta alkoholista kortit, bueno rastiradat, puhetta nuuskasta, tosietoa nikotiinista.

Juteltaisko-materiaali, valmis hyvä pohja oppituntien pitämiseen.

Toiminnalliset ehkäisevän päihdetyön materiaalit ovat hyviä ja tarpeellisia. Niitä on helppo hyödyntää ehkäisevän päihdetyön erilaisissa tapahtumissa kuten EPT-tunnit tai oppilaitospäivystykset. Totta vai tarua -väittämät ja erilaiset kyselyt, mitkä eivät vie paljon aikaa ovat hyviä nuorten kanssa. Välituntipäivystyksissä voi hyödyntää nopeasti toteutettavia tehtäviä nuorten kanssa.

Osa vastaajista pohti mallien ja materiaalien hyödynnettävyyttä yleisemmällä tasolla käyttötilanteen, kohderyhmän tai materiaalin käyttötavan mukaan. Vastauksissa nousi esiin fyysiset, käteen otettavat materiaalit, helposti omaan käyttöön hyödynnettävät sosiaalisen median materiaalit ja selkeät infoesitykset päihhteistä, sekä materiaalit keskusteluttamisen pohjana. Tässä neljä suoraa lainausta kunnallisen nuorisotyön vastauksista:

Kätehen otettavat.

Päihhteisiin liittyvät infoesitykset. Saa hyvän pohjan omaan esitykseen. Selkeitä, hyvin kiteytetty.

Sosiaalisen median materiaalit ovat olleet käteviä ja helppoja jakaa.

Kaikki ovat hyviä. Niiden avulla saa keskusteluja hyvin avattua.

Seuraavaksi kyselyssä tarkasteltiin opetusmateriaalien, mallien ja materiaalien kehittämistarpeita (kysymys 3f). Vastauksia kysymykseen tuli kaiken kaikkiaan 19, joista 10 oli kunnallisen nuorisotyön vastauksia. Seitsemässä vastauksessa vastaaja ei osannut sanoa mikä kaipaisi kehittämistä ja yhdessä vastauksessa todettiin kaikkien materiaalien jo olevan hyviä.

Jäljelle jäävissä 11 vastauksesta kuudessa toivottiin nikotiinituotteisiin liittyvän materiaalin kehittämistä. Nikotiinituotteisiin liittyvän materiaalin kehittämistä toivottiin eniten erityisesti sähkösavukkeeseen liittyen mutta myös uutta materiaalia nikotiinituotteiden välittämiseen liittyen toivottiin. Viidessä vastauksessa tuotiin esiin materiaalitoiveita yleisemmällä tasolla esimerkiksi kohderyhmän, aiheen tai materiaalin tyyppin mukaan. Tässä kolme suoraa lainausta kunnallisen nuorisotyön vastauksista:

Lisää lyhyitä videoita vapestä ja nikotiinipusseista (en toki ole tarkastanut, onko hetkeen tullut uutta materiaalia).

Ehkä nuuskaosuus voisi olla kattavampi ja lisäksi myös nikotiinipusseista ym. vapestä oleva materiaali vieläkin kattavampaa. Ehkä myös sekin voisi olla puheenaiheena, miten nuoret kauppaavat toisilleen netistä tilaamiaan tuotteita tietämättä alkuperää tai sitä, mitä kaikkea myrkkyä tuotteet pitävät sisällään.

Kaipaisin eri päihteistä tilattavia julisteita ja tarroja. Esitteitä nuoret eivät ota.

Materiaalien kehittämisen jälkeen vastaajat pääsivät taas vastaamaan NPS-kysymykseen (3 g) Kuinka todennäköisesti suosittelisit EHYT ry:n päihdekasvatusoppitunteja, opetusmateriaaleja, malleja ja materiaaleja kollegalle? Vaikka kehittämistoiveitakin löytyi, oltiin tarjontaan selkeästi tyytyväisiä NPS -luvun ollessa 59.

Viimeisessä kyselyn osiossa selvitettiin millaista tukea, koulutusta tai materiaaleja nuorisoalan ammattilaiset kokevat tarvitsevansa voidakseen toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä työssään entistä paremmin (kysymys 4). Vastauksia tuli kokonaisuudessaan 102, joista 49:ssä vastaajana oli kunnallisen nuorisotyön edustaja. Neljää kaikista vastauksista ei ollut lupa käyttää tässä raportoinnissa ja neljässä vastaaja ei kokenut tarvitsevansa tukea tai ei osannut sanoa mitä se olisi esimerkiksi siksi, ettei omaan työnkuvaan kuulu ehkäisevä päihdetyö. Jäljelle jäävistä vastauksista 83 nousi esiin tarpeita liittyen koulutukseen ja materiaaleihin. Koulutuksellisia tarpeita nähtiin olevan monen tasoisia lähtien ihan yleisesti ehkäisevästä päihdetyöstä, ajankohtaiseen päihdetietouteen ja tiettyyn teemaan kohdennettuihin koulutuksiin. Materiaaleihin liittyvistä tarpeista nousi selkeästi esiin johonkin ilmiöön, (kuten esimerkiksi nikotiinituotteiden aiheuttamaan ilmiöön), liittyvät tarpeet sekä johonkin kohderyhmään tai toimintaympäristöön, kuten esimerkiksi nuorisotilatyöhön liittyvät tarpeet. Toiveissa nousi esiin myös tarve saada fyysisesti kosketeltavia, toiminnallisia materiaaleja. Tässä seitsemän suoraa lainausta kunnallisen nuorisotyön vastauksista tarpeista koulutuksellisiin ja materiaaleihin liittyen:

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman tekeminen on ihan alkutekijöissään. Alustava sisällysluettelo on tehty, mutta tieto siitä, mitä suunnitelmassa suositellaan käsiteltäväksi, olisi paikallaan. Vaikka itse tietää ja on perehtynyt asiaan, niin yhteistyökumppanit eivät välttämättä ymmärrä, ja ajattelevat, että sen voi korvata muutamalla lauseella hyvinvointisuunnitelmassa ja -kertomuksessa. Jotain kättä pitempää siihen materiaalien ja/tai koulutuksen avulla.

Päihdetyön strategisessa suunnittelussa työkaluja kunnalliseen nuorisotyöhön.

Samankaltaista koulutusta mitä tähän mennessä on ollut, nuorisotyössä aika paljon toivoo koulutusta totta kai ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta. Vertaistukea muilta nuorisotyöntekijöiltä ja kokemuksien ja toimivien käytänteiden jakamista. Lähes kaikki materiaali otetaan ilolla vastaa ja avuksi työhön.

Hyvin kohdennetut materiaalit on parhaita ja nopeimmin hyödynnettävissä eli niitä lisää. Nuorisotyössä yleistä koulutusta ja lyhyitä koulutuspaketteja tarjota kunnille; helppo toteuttaa ja saada käytäntöön tiloilla.

Koulutukset, missä saa uutta, ajankohtaista tietoa päihteistä ovat aina tarpeellisia. Esimerkiksi tällä hetkellä sähkösavuke.

Minusta tuntuu usein siltä, että materiaalien hyödyntäminen avoimessa tilatyössä on haastavaa. Kaipaisin sellaisia materiaaleja, jotka olisi tosi helppoja ottaa esiin nuorisotilalla ilman sen kummempaa suunnittelua tai teemaillan järjestämistä. En kuitenkaan osaa sanoa, millaiset välineet näitä olisi.

Päihdetyötä tehdään kontaktissa, joten asioita, joita voin koskettaa.

Käytettävissä olevat resurssit nousivat esiin neljässä vastauksessa ja tarve saada enemmän tietoa tai muistutusta jo tarjolla olevista malleista ja materiaaleista seitsemässä vastauksessa. Tässä kolme suoraa lainausta kunnallisen nuorisotyön vastauksista:

Työaika loppuu kesken ennen kuin ehtii hyödyntämään kaikkea, harmillisesti. Materiaalit ovat hyviä ja selkeitä, kun ehtisi monipuolisesti hyödyntämään.

Ois aikaa ottaa materiaalit edes käyttöön ja perehtyä niihin... Osa käyttänyt sieltä ja täältä.

Varmaan pitäisi useammin tutustua materiaaleihinne. Valmiit ohjaukset ideat nuorisotila/disko/päihdekasvatus tilaisuuksiin on hyödyllistä.

5.3 Nuorisotyön perussuunnitelmien analysointi

Kehittämistyötä varten perehdyttiin ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta Pälkäneeseen, Helsingin nuorisopalveluiden, Akaan kaupungin nuorisopalveluiden, Tyrnävän kunnan, Keravan kaupungin, Virtain kaupungin, Tornion kaupungin, Kangasalan nuorisotyön, Porin kaupungin, Oulun kaupungin nuorisopalveluiden, Porvoon nuorisotyön, Tammelan nuorisopalveluiden, Kokkolan nuorisopalveluiden, Limingan ja Hämeenlinnan nuorisotyön perussuunnitelmiin. Linkit näihin tarkasteltavina olleisiin nuorisotyön perussuunnitelmiin löydät raportin lopussa olevasta liitteestä 6.

Samankaltaisuuskaavio helpottaa tutkimustiedon jäsentelyä. Tutkimusaineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja ryhmitellään ne yhteisten teemojen alle. Ryhmät otsikoidaan ja järjestellään edelleen suurempiin ryhmiin. Ryhmittely nostaa esiin käyttäjille olennaisia asioita. Samankaltaisuuskaaviosta voidaan kerralla lukea kaikki käyttäjille merkitykselliset aiheet. (Koivisto ym., 2019, s. 153.) Nuorisotyön perussuunnitelmia analysoitiin ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta lukemalla suunnitelmat useampaan kertaan läpi, sekä kirjaamalla työmuodoista löytyneet samankaltaisuudet ja havainnot ehkäisevän

päihdetyön toteuttamisesta excel-taulukkona tehtyyn samankaltaisuuskaavioon (liite 7).

Nuorisotyön perussuunnitelmien työmuodoista oli löydettävissä kunnan koosta riippumatta kolme tasoa; yhteiskunnallinen, yhteisöllinen ja yksilöllinen. Yhteiskunnallisella nuorisotyöllä kuvataan tasoa, jossa työskennellään esimerkiksi kunnan nuorisopolitiikan edistämiseksi. Yhteisöllisellä nuorisotyöllä taas tarkoitetaan avointa nuorisotyötä, jossa kohdataan ryhmiä, kuten avoin nuorisotilatoiminta tai yläkouluun siirtyneiden ryhmäyttäminen. Yksilöllisellä nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorisotyötä, jossa nuori kohdataan myös yksilönä, kuten etsivässä nuorisotyössä tai tieto- ja neuvontatyössä. (Moisala toim, 2023, s. 19.)

Ehkäisevän päihdetyön toteuttaminen näkyi, hieman ehkä yllättäenkin, melko vähän nuorisotyön perussuunnitelmissa. Viidestä perussuunnitelmasta löytyi suora maininta ehkäisevästä päihdetyöstä tai päihdekasvatustunneista tai ehkäisevän päihdetyön työkaluista. Nuorisotyö tietysti itsessään ehkäisee nuorten päihteiden käyttöä monellakin tavalla ja näin ollen perussuunnitelmien käytetyistä menetelmistä ja työkaluista löytyi paljonkin ehkäisevän päihdetyön elementtejä kuten itsetuntemuksen ja itsetunnon vahvistaminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen, sosiaalinen vahvistaminen, elämönhallintataitojen opettaminen, ryhmäyttäminen jne.

Seuraavaksi nuorisotyön perussuunnitelmia tarkasteltiin etsien jokaiselta työmuotojen tasolta (yksilö, yhteisö ja yhteiskunta) elementtejä, joihin Ehyt ry:llä löytyy koulutusta, malleja ja materiaaleja. Näin päästiin luomaan mallinnus siitä, kuinka Ehyt ry pystyisi tukemaan kunnallisessa nuorisotyössä toteutettavaa ehkäisevää päihdetyötä nuorisotyön perussuunnitelmien mukaisesti. Mallinnuksen avulla pystytään havainnollistamaan nuorisotyöntekijöille tutun perussuunnitelman kautta, kuinka on mahdollista saada ehkäisevä päihdetyö kulkemaan nuorisotyön toiminnoissa mukana suunnitelmallisemmin ja kattavammin.

6 EHYT RY SUUNNITELMALLISEMMAN EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TUKENA

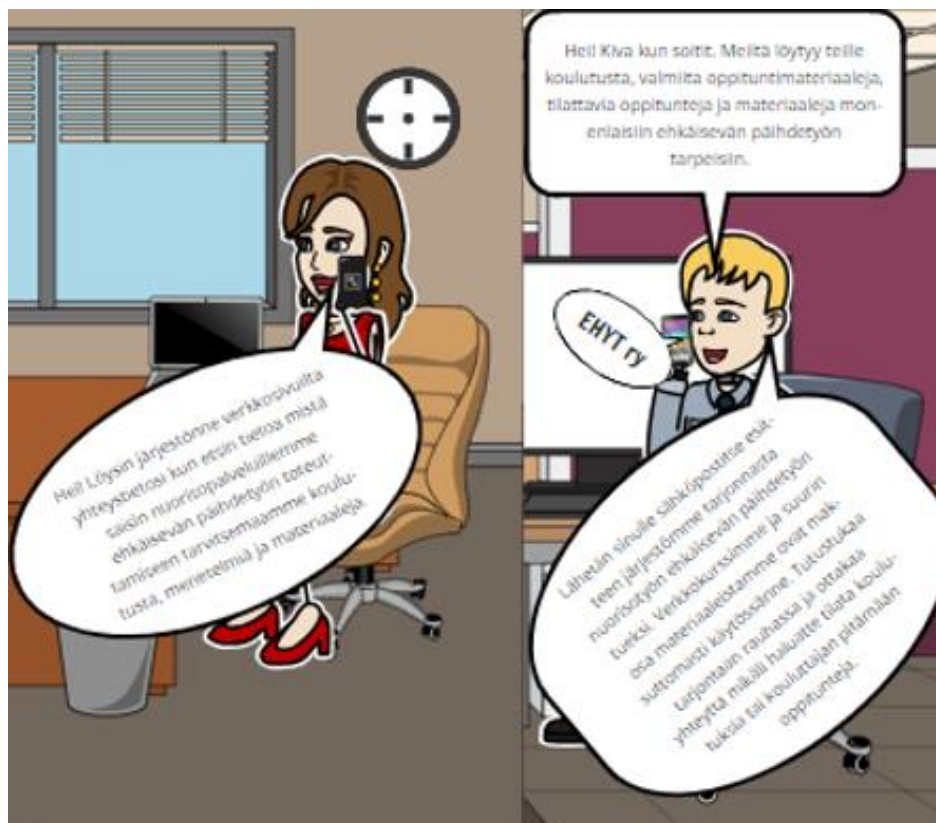
Nuorisotyöntekijöiden materiaalikyselyn ja nuorisotyön perussuunnitelmien analysoinnin jälkeen koottiin tutkimuksellisen osuuden kautta saatu asiakasymmärrys yhteen. Saatu asiakasymmärrys koottiin yhteen laatimalla kunnallisen nuorisotyön esihenkilön asiakasprofiili ja visualisoimalla sen pohjalta palvelupolun kulku kuvakäsikirjoitukseksi. Alla oleva kuvakäsikirjoitus toteutettiin StoryboardThat-palvelun avulla (Kuvat 3, 4 ja 5).

Kuva 3. Palvelupolku osa 1.

Kuva 4. Palvelupolku osa2.

Kuva 5. Palvelupolku osa 3.

Tutkimuksellisen osuuden avulla saadun asiakasymmärryksen konkretisoiduttua asiakasprofiilin ja palvelupolun visualisoinnin kautta, oli aika tarkastella tutkimuksellisen kehittämistyön tutkimuskysymyksiä nuorisotyöntekijöiden materiaalikyselyn tulosten sekä nuorisotyön perussuunnitelmien näkökulmasta.

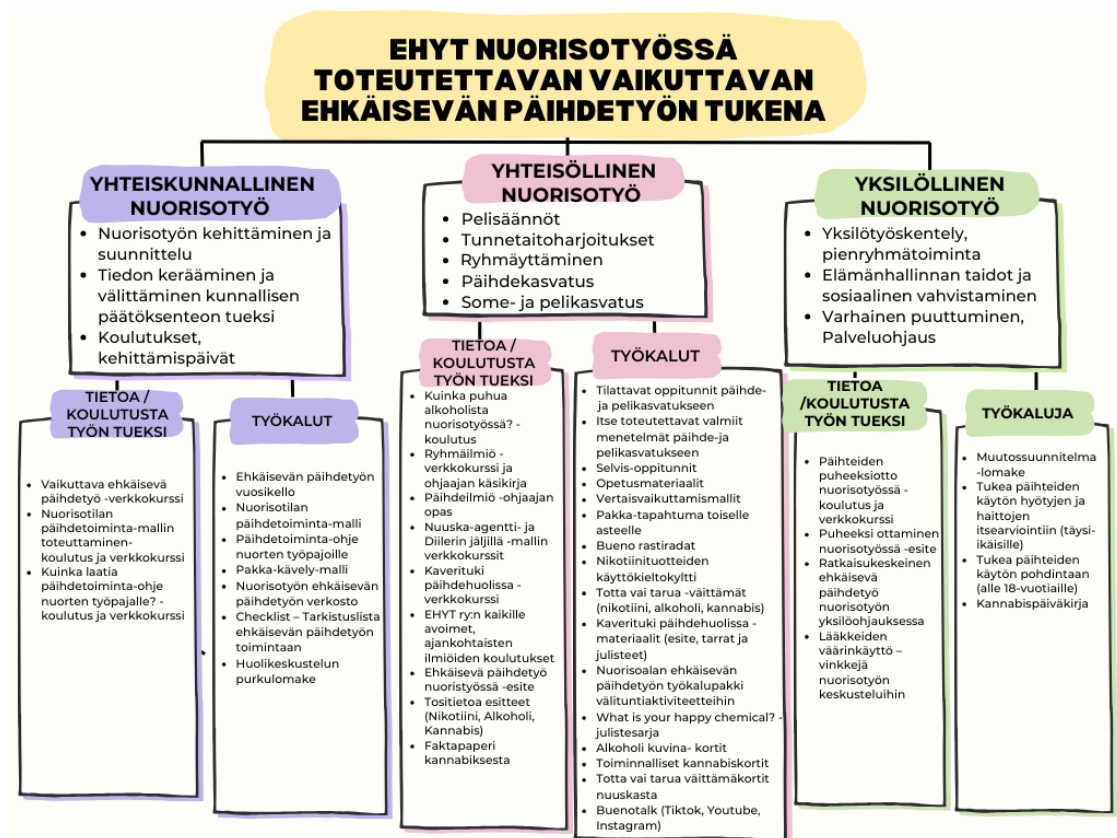
Kehittämistyön ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli Ehyt ry:n mallien ja materiaalien tuttuus nuorisotyöntekijöille. Nuorisotyöntekijöille suunnatun materiaalikyselyn mukaan jokainen Ehyt ry:n osaamiskeskustoiminnan malli ja materiaali oli jollakin tasolla tuttu nuorisotyöntekijöille. Näin ollen voidaan ajatella viestinnän malleista ja materiaaleista toteutuneen varsin onnistuneesti. Tosin parantamisen varaa löytyy, sillä mikään malleista ja materiaaleista ei ollut tuttu kaikista vastaajista 16,8 prosentille ja kunnallisen nuorisotyön vastaajista 8,9 prosentille. Tuleekin siis miettiä, kuinka voidaan tehostaa entisestään viestintää Ehyt ry:n tarjonnasta, jotta tuotetut mallit ja materiaalit tulisivat tutuiksi jatkossa kaikille nuorisotyöntekijöille. Vastausten mukaan Ehyt ry:n verkkosivut, koulutuksessa jaetut vinkit sekä Nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön tapaaminen olivat olleet yleisimpiä tapoja, joilla nuorisotyöntekijät olivat malleista ja materiaaleista kuulleet, joten niitä tulee ehdottomasti hyödyntää jatkossakin.

Toisena tutkimuskysymyksenä oli, mitä malleja ja materiaaleja nuorisotyöntekijät ovat hyödyntäneet työssään. Kaikkia osaamiskeskustoiminnan ja koko Nuoret-osaston nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille suunnattuja materiaaleja oli hyödynnetty kaikkien vastaajien osalta, kunnallisen nuorisotyön vastaajat eivät kuitenkaan olleet hyödyntäneet Pakka-tapahtuma -mallia. On kuitenkin huomioitava, että eri mallit ja materiaalit ovat olleet hyödynnettävissä hyvin eri ajan, joten hyödyntämisen "aste" saattaa vaihdella myös tästä syystä. Käytännön läheiset ja helposti suoraan nuorten kanssa työskentelyyn hyödynnettävät materiaalit, kuten esim. Alkoholi kuvina-kortit, Totta vai tarua -väittämäkortit ja Kannabis-väittämät, sekä nuorisotyössä toteutettavan ehkäisevän päihdetyön suunnitelmallisuutta ja rakenteita tukevat materiaalit, kuten

Ehkäisevän päihdetyön vuosikello ja Nuorisotilan päihdetoimintamalli, olivat selkeästi eniten hyödynnettyjä materiaaleja kummassakin vastaajaryhmässä. On siis selkeästi edelleen tarve saada tukea ehkäisevän päihdetyön suunnitelmallisuuteen ja rakenteisiin sekä materiaaleja hyödynnettäväksi suoraan nuorten kanssa työskentelyyn arjessa.

Kuinka ehkäisevä päihdetyö sitten näkyy nuorisotyön perussuunnitelmissa? Lyhyt vastaus tähän kolmanteen kysymykseen on, ettei juuri ollenkaan, mutta tämä vastaus ei kerro koko totuutta. Ehkäisevää päihdetyötä tai sen toteuttamisen menetelmiä ja työkaluja ei ollut sanoitettuna kuin viiteen perussuunnitelmaan, mutta luonnollisesti nuorisotyöhön sisältyviä ehkäisevän päihdetyön elementtejä löytyy toki perussuunnitelmista paljon.

Neljännän kysymyksen (Miten ehkäisevän päihdetyön suunnitelmallisuutta voitaisiin lisätä kunnallisen nuorisotyön rakenteissa nuorisotyön perussuunnitelmien kautta?) vastaus löytyykin juuri näistä perussuunnitelmissa olevista nuorisotyön ja ehkäisevän päihdetyön yhtymäpinnoista. Eli ehkäisevän päihdetyön suunnitelmallisuutta voidaan lisätä kunnallisen nuorisotyön rakenteissa liittämällä se nuorisotyön perussuunnitelman elementteihin ja kirjaamalla tehty työ näkyviin perussuunnitelmien jokaisessa työmuodossa. Tähän luotiin alustava mallinnus, jossa perussuunnitelmien kolmen tason (yhteiskunnallinen, yhteisöllinen ja yksilöllinen) alle on jaoteltu Ehyt ry:n tarjonta työn tueksi tarjottavana tietona/koulutuksina ja työssä hyödynnettävinä työkaluina. Alustava mallinnus seuraavalla sivulla (kuva 6).

Kuva 6. Mallinnus Ehyt ry:n nuorisotyölle tarjoamasta tuesta eri tasoilla

Kehittämistyön tutkimuksellinen prosessi, tutkimuskysymyksiin saadut vastaukset, prosessin aikana kartutetun asiakasymmäryksen pohjalta visualisoitu palvelupolku, sekä alustava mallinnus Ehyt ry:stä nuorisotyössä toteutettavan vaikuttavan ehkäisevän päihdetyön tukena esiteltiin Ehyt ry:n Nuoret-osaston päällikölle 19.9.2024. Esittelyn jälkeen suunniteltiin kehittämistyön tuotoksena syntyvän mallinnuksen hyödyntämistä Ehyt ry:n tarjonnan markkinoimiseen esimerkiksi verkkosivuille luotavan havainnollistavan mallinnuksen avulla. Kehittämistyötä päätettiin hyödyntää myös tuottamalla valtakunnallisille Nuori2025-päiville ohjelmaehdotus, jossa luodun mallinnuksen avulla havainnollistettaisiin, kuinka ehkäisevä päihdetyö on mahdollista integroida saumatomaksi osaksi nuorisotyön eri tasoja. Ohjelmaehdotuksen löydät raportin lopun liitteistä (Liite 8).

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän raportin teoreettisesta viitekehuksesta löytyvien aiempien tutkimusten mukaan vaikuttava ehkäisevä päihdetyö huomioi kaikenlaiset kulttuuriset ja sosiaaliset tekijät niin, että lähtökohtana on kohderyhmien koko toimijuus ja kokemusmaailma sekä se, mikä kohderyhmille on omissa elämäntilanteissaan tärkeää ja mielekästä. Vaikuttavuutta lisää myös nuoren lähiaikuisten ja yhteisön osallistaminen työhön jaetun ymmärryksen ja kasvatuskumppanuuden kautta, sekä tietysti vaikuttaminen päihteiden saatavuuteen. Oppilaitokset ovat tutkitusti keskeisessä roolissa ehkäisevän työn toteuttamisessa niiden tavoittaessa kaikki ikäluokat perheineen läpi lapsuuden ja nuoruuden. Nuorisotyöntekijöillä on vähintään yhtä merkittävä rooli kuin oppilaitoksilla, sillä sen lisäksi, että he työskentelevät myös oppilaitoksissa, he tavoittavat myös ne nuoret, joita ei tavoiteta oppilaitosten kautta. Ja jokaisella nuorella on oikeus ehkäisevään päihdetyöhön, jotta hän voi tehdä terveyttään edistäviä valintoja elämässään.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka Ehyt ry voisi käytettävissä olevilla resursseillaan tukea kunnallista nuorisotyötä suunnitelmallisen ja vaikuttavan ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa jatkossa. Kehittämistyön tavoitteena oli tuottaa mallinnus Ehyt ry:n tarjoamasta tuesta kunnallisen nuorisotyön toteuttamaan ehkäisevään päihdetyöhön. Kehittämistyön tuloksena syntynyt mallinnus vastaa hyvin nuorisotyöntekijöiden materiaalikyseissä esiin nostamiin tarpeisiin, (kuten tarpeeseen saada koulutusta ja materiaaleja ehkäisevään päihdetyöhön, sekä tarpeeseen saada muistutusta kaikista saatavilla olevista malleista ja materiaaleista), havainnollistamalla mitä kaikkea on tarjolla ja miten ehkäisevä päihdetyö saadaan integroitua luonnolliseksi osaksi jokaista nuorisotyön tasoa. Perussuunnitelmien pohjalta tehty mallinnus auttaa varmasti nuorisotyöntekijöitä myös hahmottamaan paremmin, kuinka ehkäisevää päihdetyötä voidaan toteuttaa entistä suunnitelmallisemmin.

Nuorisoalan osaamiskeskustoiminnasta puuttuu tällä hetkellä kokonaan ehkäisevän päihdetyön näkökulma. Tämän vuoksi onkin äärimmäisen tärkeää, että Ehyt ry:n nuorten osasto pystyy jatkamaan nuorisotyöntekijöiden tukemista nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön verkostoa koordinoimalla, toteuttamalla ti-
lattavia koulutuksia, sekä tarjoamalla maksuttomia verkkokursseja ja tulostet-
tavia materiaaleja. Näin pystytään takaamaan tuki, jonka avulla toivottavasti
pysytään sillä tasolla mihin nuorisotyössä toteutettava ehkäisevä päihdetyö on
vuodesta 2003 asti tehdyn kehittämistyön avulla saatu. Työntekijöiden tai työn-
kuvien vaihtuessa on tietysti myös tärkeää, että mallinnuksen avulla voidaan
löytää esimerkiksi tarjolla olevat koulutukset, joista voi olla hyötyä uusien työn-
tekijöiden tai työnkuvien perehdyttämisessä.

Kehittämistyön tuloksena syntyneitä mallinnusta esitellään Nuori2025-päivillä,
sillä se on valittu yhdeksi päivien ohjelmista. Toivottavasti kehittämistyön tu-
loksena syntyvä mallinnus ja siihen liittyvä koulutus auttavat kunnallista nuori-
sotyötä jäsentämään entisestään tekemäänsä ehkäisevää päihdetyötä ja nä-
emme jatkossa myös ehkäisevän päihdetyön kirjattuna kattavammin kunnan
nuorisotyön perussuunnitelmaan. Mitä tarkemmin jäsenneilyä se on, sitä si-
toutuneemmin suunnitelmaa noudatetaan ja sitä helpompi sitä on arvioida ja
kehittää.

Toivottavasti Ehyt ry:lle avautuu tulevaisuudessa mahdollisuus tukea vahvem-
min nuorisotyötä ehkäisevän päihdetyön kehittämisessä, sillä nuorten maail-
massa vaihtuvat ilmiöt ja yhteiskunnassa vallitsevat olosuhteet vaikuttavat tie-
tysti osaltaan myös siihen millaista tukea tarvitaan ehkäisevään päihdetyöhön.
Lisäksi nuorisotyöntekijöiden rooli ehkäisevän päihdetyötoimijoina vain vah-
vistuu mitä enemmän on nuoria, joilla on riski tippua ulos yhteiskunnan palve-
luista. Kuten materiaalikyselystä nousi esiin ei työaika riitä edes jo valmiina
oleviin materiaaleihin tutustumiseen, joten olisi tärkeää, että he voisivat luottaa
siihen, että kehittämistyötä tehdään jatkuvasti ja heillä on mahdollisuus saada
ajankohtaiset mallit ja materiaalit käyttöönsä helposti. Toivottavasti ehkäisevä
päihdetyö huomioidaan jatkossa taas vahvemmin nuorisoalan kehittämisessä.

Kehittämistyön pohjalta tuotetun mallinnuksen jalkauttamisen jälkeen olisi mielenkiintoista selvittää, onko siitä koettu olevan hyötyä kunnalliselle nuorisotyölle, ja jos on, niin millaista hyötyä siitä on saatu? Oli yllättävää, että ehkäisevän päihdetyön toteuttaminen ei juurikaan näkynyt nuorisotyön perussuunnitelmissa, nuorisotyön iso merkitys ehkäisevään päihdetyöhön, kun on yleisesti tiedossa. Jatkossa olisikin mielenkiintoista seurata tiiviimmin nuorisotyön perussuunnitelmien tekoa ja päivittämistä ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto. (6.9.2024). Ehkäisevä päihdetyö. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://avi.fi/asioi/viranomainen/ohjaus-ja-neuvonta/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen/ehkaiseva-paihdetyo>

Ehyt ry (2024a). Ehkäisevä päihdetyö oppilaitoksissa ja sosiaalisessa mediassa -EHYT ry:n toteuttaman päihdekasvatuksen teoriapohja ja menetelmät. https://ehyt.fi/wp-content/uploads/2024/11/EPT_oppilaitoksissa_ja_sosiaalisessa_mediassa_verkkoon.pdf

EHYT ry (2024b). Eurooppalainen opas päihteidenkäytön ehkäisyyn – Näyttöön perustuvan ehkäisevän työn käsikirja päätöksentekijöille ja ehkäisevän työn ammattilaisille. <https://ehyt.fi/tuote/eurooppalainen-opas-paihteidenkayton-ehkaisyyn/> Suomennettu ja lyhennetty versio teoksesta EMCDDA (2019) European Prevention Curriculum: a handbook for decision-makers, opinion-makers and policy-makers in science-based prevention of substance use. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Ehyt ry & Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (2021). Minkälaista on ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä? – Yhteenveto keväällä 2021 toteutetusta kyselystä nuorisotyöntekijöille. <https://ehyt.fi/tuote/minkalaista-on-ehkaiseva-paihdetyo-nuorisotyossa-yhteenveto-kevaalla-2021-toteutetusta-kyselysta-nuorisotyontekijoille/>

Helenius, J., & University, T. (2019). Alkoholikasvatus ja hyvä vanhemmuus: Vanhempien, verkkokeskustelijoiden ja asiantuntijoiden näkökulmia. Tampereen yliopisto.

Huusko, J. (17.1.2023). Miten asiakasymmärrystä voidaan lisätä? <https://www.navigatio.fi/blogit/miten-asiakasymmarrysta-voidaan-lisata/>

Järvinen-Tassopoulos, J. & Raitasalo, KM., (2017). Ulkomaalaistaustaisten 9.-luokkalaisten nuortenpäihteiden käyttö ja rahapelaaminen – Eurooppalaisen koululaiskyselyn tuloksia vuodelta 2015, Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2017:54 (184-195). <https://doi.org/10.23990/sa.65563>

Kauppinen, E., Kiilakoski, T., Kinnunen, V. & Perho, S. (2021). Omasta yhteiseksi: Miten hyödyntää nuorisotyön opetussuunnitelmaa nuorisotyön kehittämisessä? Teoksessa Tommi Hoikkala (toim.) Mitä Jyväskylä tarkoittaa? Nuorisotyön yhteisötietokirja. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 234, 303–331.

Kiilakoski, T. (9.10.2015). Nuorisotyön luonnetta ja merkitystä on kirkastettava. Haettu 19.11.2024 osoitteesta <https://nuorisotutkimus.fi/nakokulma6/>

Koivisto, M., Säynäjäkangas, J., & Forsberg, S. (2019). Palvelumuotoilun bisneskirja. Alma Talent.

Kotovirta, E., Markkula, J., Pajula, M., Paavola, M., Honkanen, R., & Tuominen, I. (2021). Päihde- ja riippuvuusstrategia. Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030. sosiaali- ja terveysministeriö.

Kuntaliitto. (9.9.2024). Nuorisotyö ja -politiikka. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivistys/nuoriso-ja-liikunta/nuorisotyö>

MacArthur, G., Caldwell, DM., Redmore, J., Watkins, SH., Kipping, R., White, J., Chittleborough, C., Langford, R., Er, V., Lingam, R., Pasch, K., Gunnell, D., Hickman, M., Campbell, R. (2018). Individual-, family-, and school-level interventions targeting multiple risk behaviours in young people (Review). Cochrane Database Syst Rev <https://doi.org/10.1002/14651858.cd009927.pub2>

Maunu, A., & Katainen, A. (2021). Sosiaalisia suhteita ja konkreettisia käytäntöjä: Kuinka ammattiin opiskelevat merkityksellistävät terveyteen vaikutta-

vaa käyttäytymistä?. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 58(2). (114-127).
(<https://doi.org/10.23990/sa.97016>)

Moisala, M. toim. (2023). Nuorisotyö pienissä kunnissa. Näkökulmia tehtävistä ja tulevaisuuksista. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/810961/URNISBN9789523445457.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Nuoperi. Sanastoa NUPS. Haettu 25.1.2024 osoitteesta <https://www.nuoperi.fi/sanasto2.php?id=113>

Nuorisolaki 1285/2016. Haettu 25.1.2024 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Oinonen, R., Helenius, J., & Eskola, J. (2014). Riskillä vai hallitusti? Osallistava vertaisoppiminen nuorten turvallisuutta edistävissä interventioissa. Sosiaalipedagogiikka, 15, 85-108. <https://doi.org/10.30675/sa.122636>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Nuorisokeskukset sekä nuorisotyön kehittämiseen liittyvät osaamiskeskukset ja kehittämis- ja palvelukeskukset. Haettu 25.1.2024 osoitteesta <https://okm.fi/nuorisotyon-keskukset>

Peränen, N. & Sainio, S. (2018) Asiakaspalautteen kansallisen keruun yhtenäistäminen – sisällölliset ehdotukset. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 51/2022. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019081424200>

Ruokolainen, O., & Mäki, N. (2015). Koulutuksellinen asema ja päihteiden käyttö nuorilla: erot ammatillisessa oppilaitoksessa ja lukiossa opiskelevilla. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 52(1). (47-61). Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/sla/article/view/50759>

Ruuska, J., Koivisto, M., Hämäläinen, K., Vilkka, H., Mattelmäki, T., Vaajakallio, K., Miettinen, S. (2011). *Palvelumuotoilu: Uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen*. Teknologiainfo Teknova.

Scull, T.M., Kupersmidt J. B., Toller Erausguin, J. (2015). The Impact of Media-related Cognitions on Children's Substance Use Outcomes in the Context of Parental and Peer Substance Use, *Journal of Youth and Adolescence*. (717-728). <https://doi.org/10.1007/s10964-013-0012-8>

Sosiaali- ja terveysministeriö. (10.3.2023) Ehkäisevä päihdetyö. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://stm.fi/ehkaiseva-paihdetyo>

SurveyPal. (n.d.) Vastauspolkujen rakentaminen ehtojen avulla. Haettu 14.10.2024 osoitteesta <https://support.surveypal.com/hc/fi/articles/360008561439-Vastauspolkujen-rakentaminen-ehtojen-avulla>

Tapio, M. (2014). Sosiaalipedagogista päihdekasvatusta? Teoksessa Suomen sosiaalipedagoginen seura ry & Hämäläinen, J. (toim.), *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja: Vuosikirja 2014: 15. vuosikerta*. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.

Teesson, M., Newton, N., Slade, T., Chapman, C., Birrell, L., Mather, M., Hides, L., McBride, N., Allsop, S., Andrews, G. (2020). Combined prevention for substance use, depression, and anxiety in adolescence: a cluster-randomised controlled trial of a digital online intervention. *The Lancet Digital Health*, Volume 2, Issue 2, (74 - 84) [https://doi.org/10.1016/S2589-7500\(19\)30213-4](https://doi.org/10.1016/S2589-7500(19)30213-4)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Markkula, J., Karlsson, N., Ollila, H., & Strand, T. (2022). *Ehkäisevä päihdetyö: Opas kunnille ja hyvinvointialueille*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Tiitinen, O. (8.3.2021). Palvelumuotoilu pähkinänkuoressa. Sollertis Oy.
<https://www.sollertis.fi/palvelumuotoilu-pahkinankuoressa/>

Valli, R., & Aarnos, E. (2018). Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle (5., uudistettu painos.). PS-kustannus. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789524515160>

Wan, M. (4.10.2021). Palvelumuotoilun abc – mitä jokaisen tulisi tietää palvelumuotoilusta? <https://www.eficode.com/fi/blog/palvelumuotoilun-abc>

Xin-Qiao, L., Yu-Xin, G., Xin, W. (2023). Delivering substance use prevention interventions for adolescents in educational settings: A scoping review. World Journal of Psychiatry 2023 Jul 19;13 (7) (409-422)
<https://doi.org/10.5498/wjp.v13.i7.409>

LIITE 1: KIRJALLISUUSKATSAUKSEN HAKUSUUNNITELMA

Tutkimuskysymys	Mikä on vaikuttavaa ehkäisevää päihdetyötä?	
Hakusanat	Ehkäisevä päihdetyö, vaikuttava, päihdekasvatus	Substance abuse prevention, effective
Tietokannat	Google, Google scholar, Journal.fi	PubMed
Sisäänotto-kriteerit	1. Julkaisuaikajankohta 2014-2024, 2. Käsittelee ehkäisevää päihdetyötä tai on tutkimuskysymykseen vastaamisen kannalta merkittävä 3. Julkaisukieli on suomi tai englanti, 4. Kyseessä on tieteellinen tutkimus, tutkimusartikkeli tai väitöskirja ja se on saatavilla kokonaisuudessaan ilmaisena verkossa	
Poissulku-kriteerit	1. Julkaisuaikajankohta on ennen vuotta 2014, 2. Ei käsittele ehkäisevää päihdetyötä tai ei ole tutkimuskysymykseen vastaamisen kannalta merkittävä. 3. Julkaisukieli on joku muu kuin suomi tai englanti, 4. Kyseessä on jokin muu kuin tutkimus, tutkimusartikkeli tai väitöskirja tai aineisto on maksullinen	
Hakulauseke	ehkäisevä päihdetyö site:journal.fi vaikuttava ehkäisevä päihdetyö site:journal.fi vaikuttava "ehkäisevä päihdetyö" site:journal.fi (vaikuttava OR vaikuttavan OR vaikuttavuus OR vaikuttavuutta OR vaikuttavuuden) AND ("ehkäisevä päihdetyö" OR "ehkäisevän päihdetyön" OR "ehkäisevässä päihdetyössä") site:journal.fi (vaikuttava OR vaikuttavan OR vaikuttavuus OR vaikuttavuutta OR vaikuttavuuden OR näyttöön OR tutkimukseen OR tutkittuun) AND ("ehkäisevä päihdetyö" OR "ehkäisevän päihdetyön" OR "ehkäisevässä päihdetyössä" site:journal.fi päihdekasvatus site:journal.fi	effective sub-stance abuse pre- vention AND young "effective substance abuse pre- vention" AND young

LIITE 2: MATERIAALIKYSELY NUORISOTYÖNTEKIJÖILLE

Anna palautetta ehkäisevän päihdetyön menetelmistä, malleista ja materiaaleista!

Tällä kyselyllä kerätään nuorisotyöntekijöiden kokemuksia Ehkäisevä päihdetyö, EHYT ry:n nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille tuottamista malleista ja materiaaleista.

Anonyymejä vastauksia hyödynnetään EHYT ry:n nuorisotalon osaamiskeskustoiminnan raportoinnissa sekä projektipäällikkö Sari Anjalan YAMK-opintoihin liittyvässä tutkimuksellisessa kehittämissä. Kehittämistyön aiheena on

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry nuorisotyön vaikuttavan ehkäisevän päihdetyön tukena.

1. Taustatiedot

1a) Missä näistä työskentelet?*

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Kunnallinen nuorisotyö
- Seurakunnan nuorisotyö
- Koulu- ja oppilaitosnuorisotyö
- Etsivä nuorisotyö
- Työpaja
- Ohjaamo
- Jalkautuva työ
- Jokin muu, mikä

1b) Missä maakunnassa työskentelet?*

- Ahvenanmaa
- Etelä-Karjala
- Etelä-Pohjanmaa
- Etelä-Savo
- Kainuu
- Kanta-Häme
- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Päijät-Häme
- Satakunta
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi

2. EHYT ry:n nuorisovalan osaamiskeskustoiminnassa tuotetut mallit ja materiaalit

Ehyt ry on ollut mukana kolmessa nuorisovalan osaamiskeskuksessa (Kohdennettun nuorisovalan osaamiskeskus, Kunnallisen nuorisovalan osaamiskeskus Kanuuna, Nuoska-Nuorisovalan kouluissa ja oppilaitoksissa) tällä kaudella joka päättyy 31.3.2024. Tehtävämme kaikissa osaamiskeskuksissa on ollut tuottaa koulutusta ja materiaalia nuorisovalan ammattilaisten tekemän ehkäisevän päihdetyön tueksi.

Lisätietoa nuorisovalan osaamiskeskustoiminnasta sekä EHYT ry:n osaamiskeskustoiminnan koulutuksista ja materiaaleista löydät osoitteesta [Nuorisovalan osaamiskeskukset - EHYT ry](https://www.ehyt.fi/nuorisovalan-osaamiskeskukset).

2a) Mitkä näistä materiaaleista ovat sinulle tuttuja?*

Vaiitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Ehkäisevän päihdetyön vuosikello

Nuorisovalan päihdetoimintamalli

Päihdetoimintaohje nuorten työpajoille

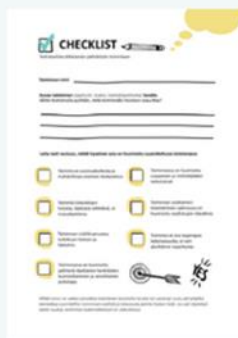
Ratkaisukeskeinen ehkäisevä päihdetyö nuorisovalan yksilöohjauksessa

Ehkäisevä päihdetyö nuorisovalan työssä -esite

Puheeksi ottaminen nuorisovalan työssä -esite

Checklist -Tarkistuslista ehkäisevän päihdetyön toimintaan

Kaverituki päihdehuolissa -menetelmän ohjaajan opas

Kaverituki päihdehuolissa -esite

Kaverituki päihdehuoissa -julistesarja

Kaverituki päihdehuoissa -tarrasarja

Nuorisovalvontayhdistyksen työkalupakki välituntiaktiiviteetteihin

Alkoholi kuvina -kortit

Lääkkeiden väärinkäyttö -vinkejä nuorisotyön keskusteluihin

What is your happy chemical? -julistesarja

Tukea päihteiden käytön pohdintaan (alle 18-vuotiaille)

Tukea päihteiden käytön hyötyjen ja haittojen itsearviointiin (täysi-ikäisille)

Muutossuunnitelma-lomake

Huolikeskustelun purkulomake

Ei mikään näistä

2b) Mitä kautta löysit materiaalit?*

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- EHYT ry:n verkkosivujen kautta
- Uutiskirjeestä
- Nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön verkoston tapaamisesta
- Koulutuksesta sain vinkin
- Työkaveri vinkkasi
- Somesta bongasin
- Jotain muuta kautta, mistä?

2c) Mitä seuraavista osaamiskeskustoiminnan malleista ja materiaaleista olet hyödyntänyt ehkäisevän päihdetyön suunnittelun/toteuttamisen tukena työarjessasi?*

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Ehkäisevän päihdetyön vuosikello nuorisotyöhön
- Checklist -Tarkistuslista ehkäisevän päihdetyön toimintaan
- Nuorisotilan päihdetoimintamalli
- Päihdetoimintaohje nuorten työpajoille
- Ratkaisukeskeinen ehkäisevä päihdetyö nuorisotyön yksilöohjauksessa
- Ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä -esite
- Lääkkeiden väärinkäyttö -vinkkejä nuorisotyön keskusteluihin
- Puheeksi ottaminen nuorisotyössä -esite
- Huolikeskustelun purkulomake
- Jotain muuta, mikä

En mitään

2d) Millaisessa työskentelyssä olet hyödyntänyt seuraavia osaamiskeskustoiminnan materiaaleja? *

Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta

	Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta				En ole hyödyntänyt
	Yksilötyöskentelyssä	Ryhmätyöskentelyssä	Sekä että	Jokin muu	
Kaverituki päihdehuolissa -menetelmän ohjaajan opas*	☐	☐	☐	☐	☐
Kaverituki päihdehuolissa -esite*	☐	☐	☐	☐	☐
Kaverituki päihdehuolissa -julistesarja*	☐	☐	☐	☐	☐
Kaverituki päihdehuolissa -tarrasarja*	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön työkalupakki välituntiaktiiviteetteihin*	☐	☐	☐	☐	☐
Alkoholi kuvina -kortit*	☐	☐	☐	☐	☐
What is your happy chemical -julistesarja*	☐	☐	☐	☐	☐
Tukea pähteiden käytön pohdintaan (alle 18-vuotiaalle) -lomake*	☐	☐	☐	☐	☐
Tukea pähteiden käytön hyötyjen ja haittojen itsearviointiin (täysi-ikäisille) -lomake*	☐	☐	☐	☐	☐
Muutos suunnitelma-lomake*	☐	☐	☐	☐	☐

3b) Kuinka todennäköisesti suosittelisit tilaamiasi oppitunteja kollegalle?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Epätodennäköisesti

Erittäin todennäköisesti

3c) Mitä näistä EHYT ry:n opetusmateriaaleista olet hyödyntänyt työssäsi?*

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- SELVIS-oppitunnit (sekokieli)
- Juteltaisko? -oppituntimateriaali ja ohjaajan opas
- Juteltaisko kulttuurisensitiivisesti?
- Bueno oppituntimateriaali Keskustelua nikotiinituotteista 1 tai 2
- Bueno oppituntimateriaali Keskustelua alkoholista 1 tai 2
- Bueno oppituntimateriaali Keskustelua kannabiksesta
- Päihdeliimä -ohjaajan opas
- Keskustele digipelaamisesta lukioissa ja amiksissa
- Ryhmäliimä -ryhmän ohjaajan käsikirja
- En mitään

2e) Miten olet materiaaleja hyödyntänyt? Kerro materiaali kohtaisesti kuinka useasti olet materiaalia hyödyntänyt, minkä ikäisten kanssa, millaisissa tilanteissa, sekä oletko hyödyntänyt materiaalia alkuperäisenä vai muunneltuna.

2f) Mikä materiaaleistamme on osoittautunut työsi kannalta hyödyllisimmäksi ja miksi?

2g) Kuinka todennäköisesti suosittelisit hyödyntämiäsi osaamiskeskustoiminnan malleja ja materiaaleja kollegalle?*

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Epätodennäköisesti

Erittäin todennäköisesti

3. EHYT ry:n tarjoamat päihde- ja pelikasvatusoppitunnit, opetusmateriaalit, mallit ja materiaalit.

Lisätietoa EHYT ry:n toiminnasta, tilattavista oppitunneista, koulutuksista, malleista ja materiaaleista löydät osoitteesta [Ehkäistään päihde- ja peliongelmia jo ennen kuin ne syntyvät | Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry.](#)

3a) Oletko tilannut EHYT ry:n päihde- ja pelikasvatusoppitunteja kuntasi oppilaitoksiin?*

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Kyllä, Juteltaisko? -oppitunteja alakouluikäisille
- Kyllä, Pelitaito-oppitunteja 1.-9.luokkalaisten
- Kyllä, Hubu päihdekasvatusoppitunteja yläkouluikäisille
- Kyllä, Päihdeliimä-oppitunteja toisen asteen opiskelijoille
- Jotain muita, oppitunteja, mitä?

- En ole tilannut

3e) Minkä EHYT ry:n opetusmateriaaleista, malleista tai materiaaleista olet kokenut erityisen hyödylliseksi työssäsi ja miksi?

3f) Mikä nuorten osaston opetusmateriaaleista, malleista tai materiaaleista kaipaa mielestäsi kehittämistä ja miksi?

3g) Kuinka todennäköisesti suosittelet EHYT ry:n päihdekasvatusoppitunteja, opetusmateriaaleja, malleja ja materiaaleja kollegalle?*

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Epätodennäköisesti

Erittäin todennäköisesti

3d) Mitä näistä EHYT ry:n malleista ja materiaaleista olet hyödyntänyt työssäsi?*

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Nuuska-agentti -vertaisvaikuttamismalli
- Dillerin jäljillä -vertaisvaikuttamismalli
- Pakka-kävely -malli
- Pakka-tapahtuma toiselle asteelle -malli
- Tietovisa Tupakasta/Alkoholista/Kannabiksesta/rahapelaamisesta selkokielellä
- Päihteet & nuoret -keskustelukortti
- Totta vai tarua -väittämäkortit nuuskasta
- Tositietoa esitteet (Nikotiini, Alkoholii, Cannabis)
- Nikotiinituotteiden käyttökielto
- Nuuska & nuoret -keskustelukortti
- Päihdelmiövideo ja ohjeistus
- Bueno rastirata Nikotiini
- Bueno rastirata Alkoholii
- Bueno rastirata Cannabis
- Nikotiiniväittämät -materiaali
- Cannabisväittämät -materiaali
- Toiminnalliset kannabiskortit
- Cast-seulontatesti
- Faktapaperi kannabiksesta
- Cannabispäiväkirja
- Jotain muuta EHYT ry:n mallia/materiaalia, mitä?

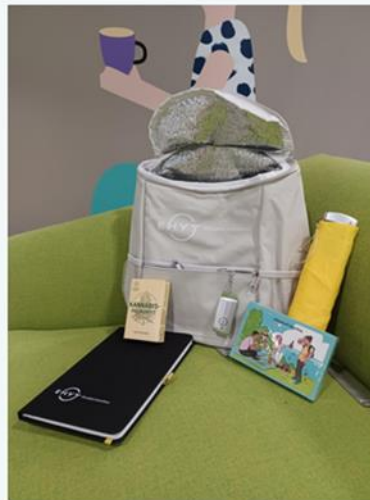
En mitään

4. Millaista tukea, koulutusta tai materiaaleja tarvitset voidaksesi toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä työssäsi entistä paremmin?*

5. Avointa palautettani saa hyödyntää anonymisti Ehyt ry:n raportoinneissa ja markkinoinnissa, sekä Sari Anjalan YAMK-opintoihin liittyvässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä.*

Kyllä

Ei

6. Haluatko osallistua EHYT ry:n osaamiskeskustoiminnan tuotepakettien arvontaan? Mikäli vastaat kyllä, ohjautut erilliselle sivulle jättämään yhteystietosi. 10 tuotepakettia arvotaan kaikkien erilliselle sivulle yhteystietonsa jättäneiden kesken.*

Kyllä

En

Kiitos vastauksistasi!

Mikäli jokin asia kyselyssä jäi mietityttämään, tai kaipaat lisätietoa jostakin mallista tai materiaalistamme, ota yhteyttä Sari Anjalaan: (sari.anjala@ehyt.fi).

LIITE 3: MISSÄ MAAKUNNASSA TYÖSKENTELET? -VASTAUS-
TAULUKKO

Maakunta	Kaikki vastaajat (n 119)	Kunnallinen nuorisotyö (n 56)
Ahvenanmaa	0,0 %	0,0 %
Etelä-Karjala	0,8 %	1,8 %
Etelä-Pohjanmaa	3,4 %	0,0 %
Etelä-Savo	4,2 %	1,8 %
Kainuu	1,7 %	0,0 %
Kanta-Häme	10,1 %	7,1 %
Keski-Pohjanmaa	0,8 %	1,8 %
Keski-Suomi	4,2 %	5,4 %
Kymenlaakso	1,7 %	3,6 %
Lappi	4,2 %	7,1 %
Pirkanmaa	7,6 %	5,4 %
Pohjanmaa	3,4 %	1,8 %
Pohjois-Karjala	5,0 %	3,6 %
Pohjois-Pohjanmaa	18,5 %	25,0 %
Pohjois-Savo	5,9 %	7,1 %
Päijät-Häme	3,4 %	7,1 %
Satakunta	4,2 %	5,4 %
Uusimaa	13,4 %	10,7 %
Varsinais-Suomi	7,6 %	5,4 %

LIITE 4: MITÄ SEURAAVISTA OSAAMISKESKUSTOIMINNAN MALLEISTA JA MATERIAALEISTA OLET HYÖDYNTÄNYT EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN SUUNNITTELUN/TOTEUTTAMISEN TUKENA TYÖARJESSASI? -VASTAUSTAULUKKO

Malli ja materiaali	Kaikki vastaukset (n 197)	Kunnallinen nuorisotyö (n 98)
Ehkäisevän päihdetyön vuosikello nuorisotyöhön	39,4 %	43,1 %
Checklist -Tarkistuslista ehkäisevän päihdetyön toimintaan	13,1 %	11,8 %
Nuorisotilan päihdetoimintamalli	35,4 %	54,9 %
Päihdetoimintaohje nuorten työpajoille	13,1 %	3,9 %
Ratkaisukeskeinen ehkäisevä päihdetyö nuorisotyön yksilöohjauksessa	14,1 %	5,9 %
Ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä -esite	24,2 %	21,6 %
Lääkkeiden väärinkäyttö -vinkkejä nuorisotyön keskusteluihin	8,1 %	5,9 %
Puheeksi ottaminen nuorisotyössä -esite	18,2 %	13,7 %
Huolikeskustelun purkulomake	8,1 %	2,0 %
Jotain muuta, mikä	11,1 %	15,7 %
En mitään	14,1 %	13,7 %

LIITE 5: MILLAISISSA TYÖSKENTELYSSÄ OLET HYÖDYNTÄNYT SEURAAVIA OSAAMISKEKUSTOIMINNAN MATERIAALEJA? -VASTAUSTAULUKKO

Materiaali	Tapa	Kaikki vastaukset (n 99)	Kunnallinen nuorisotyö (n 51)
Kaverituki päihdehuolissa -menetelmän ohjaajan opas (Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta)	Yksilötyöskentelyssä	3,0 %	2,0 %
	Ryhmätyöskentelyssä	7,1 %	5,9 %
	Sekä että	5,1 %	0,0 %
	Jokin muu	4,0 %	3,9 %
	En ole hyödyntänyt	80,8 %	88,2 %
Kaverituki päihdehuolissa -esite (Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta)	Yksilötyöskentelyssä	2,0 %	2,0 %
	Ryhmätyöskentelyssä	5,1 %	2,0 %
	Sekä että	6,1 %	2,0 %
	Jokin muu	7,1 %	7,8 %
	En ole hyödyntänyt	79,8 %	86,3 %
Kaverituki päihdehuolissa -julistesarja (Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta)	Yksilötyöskentelyssä	0,0 %	0,0 %

	Ryhmätyös- kentelyssä	5,1 %	2,0 %
	Sekä että	6,1 %	0,0 %
	Jokin muu	12,1 %	13,7 %
	En ole hyö- dyntänyt	76,8 %	84,3 %
Kaverituki päihdehuolissa -tarrasarja (Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta)	Yksilötyös- kentelyssä	0,0 %	0,0 %
	Ryhmätyös- kentelyssä	4,0 %	2,0 %
	Sekä että	5,1 %	2,0 %
	Jokin muu	8,1 %	9,8 %
	En ole hyö- dyntänyt	82,8 %	86,3 %
Nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön työkalupakki välituntiaktiviteetteihin (Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta)	Yksilötyös- kentelyssä	0,0 %	0,0 %
	Ryhmätyös- kentelyssä	20,2 %	23,5 %
	Sekä että	4,0 %	3,9 %
	Jokin muu	5,1 %	7,8 %
	En ole hyö- dyntänyt	70,7 %	64,7 %
Alkoholi kuvina -kortit (Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta)	Yksilötyös- kentelyssä	2,0 %	2,0 %
	Ryhmätyös- kentelyssä	28,3 %	33,3 %
	Sekä että	16,2 %	13,7 %

	Jokin muu	9,1 %	7,8 %
	En ole hyödyntänyt	44,4 %	43,1 %
What is your happy chemical -julistesarja (Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta)	Yksilötyökentelyssä	0,0 %	0,0 %
	Ryhmätyökentelyssä	5,1 %	3,9 %
	Sekä että	8,1 %	3,9 %
	Jokin muu	6,1 %	3,9 %
	En ole hyödyntänyt	80,8 %	88,2 %
Tukea päihteiden käytön pohdintaan (alle 18-vuotiaille) -lomake (Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta)	Yksilötyökentelyssä	11,1 %	11,8 %
	Ryhmätyökentelyssä	5,1 %	3,9 %
	Sekä että	4,0 %	2,0 %
	Jokin muu	5,1 %	5,9 %
	En ole hyödyntänyt	74,7 %	76,5 %
Tukea päihteiden käytön hyötyjen ja haittojen itsearviointiin (täysi-ikäisille) -lomake (Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta)	Yksilötyökentelyssä	16,2 %	9,8 %
	Ryhmätyökentelyssä	2,0 %	0,0 %
	Sekä että	7,1 %	3,9 %
	Jokin muu	4,0 %	0,0 %

	En ole hyödyntänyt	70,7 %	86,3 %
Muutossuunnitelma-lomake (Valitse yksi vaihtoehto jokaisen materiaalin kohdalta)	Yksilötyökentelyssä	12,1 %	5,9 %
	Ryhmätyökentelyssä	1,0 %	0,0 %
	Sekä että	4,0 %	0,0 %
	Jokin muu	3,0 %	2,0 %
	En ole hyödyntänyt	79,8 %	92,2 %

LIITE 6: OLETKO TILANNUT EHYT RY:N PÄIHDE- JA PELIKASVATUSOPPITUNTEJA KUNTASI OPPILAITOKSIIN? -VASTAUSTAULUKKO

Tilattavat oppitunnit	Kaikki vastaajat (n 119)	Kunnallinen nuorisotyö (n 56)
Kyllä, Juteltaisko? -oppitunteja alakouluikäisille	1,7 %	3,6 %
Kyllä, Pelitaito-oppitunteja 1.-9.luokkalaisille	0,0 %	0,0 %
Kyllä, Hubu päihdekasvatusoppitunteja yläkouluikäisille	1,7 %	1,8 %
Kyllä, Päihdeilmiö-oppitunteja toisen asteen opiskelijoille	1,7 %	1,8 %
Jotain muita, oppitunteja, mitä?	0,8 %	0,0 %
En ole tilannut	94,1 %	92,9 %

LIITE 7: SAMANKALTAISUUSKAAVIO NUORISOTYÖN PERUSSUUNNITELMISTA

Kunta	Työmuodot (Mitä nuorisotyötä tehdään?)	Ehkäisevä päihdetyö nuorisotyön perussuunnitelmassa
Pälkäneen kunta NUPS nuorisotyön perussuunnitelma	<p>1. Yhteisöllinen nuorisotyö (nuori yhteisössä)</p> <p>2. Kohdennettu nuorisotyö (nuori yksilönä)</p> <p>3. Nuorten vaikuttaminen (nuori vaikuttajana)</p> <p>4. Nuorisokulttuurin edistäminen ja hyvät eväät elämään (nuori nuorena)</p> <p>5. Yhteiskunnallinen nuorisotyö (nuori yhteiskunnassa)</p>	
Helsingin nuorisopalvelut NUPS Helsingin nuorisotyön perussuunnitelma.pdf	<p>1. Nuoren toimijuuden vahvistaminen</p> <p>2. Yhteisöjen ja nuorten ryhmien kanssa työskentely</p> <p>3. Nuorten innostaminen vaikuttamiseen ja omaehtoiseen toimimiseen</p> <p>4. Nuoruuden edunvalvonta ja elinoloihin vaikuttaminen</p>	Ehkäisevän päihdetyön työkalut
Akaan kaupungin nuorisopalvelut Akaa-Nuorisopalveluiden-perussuunnitelma-NUPS-2021-A4-R7.pdf	<p>1. Kohdennettu nuorisotyö</p> <p>2. Yhteisöllinen nuorisotyö</p> <p>3. Yhteiskunnallinen nuorisotyö</p>	Elämänhallinnan taidot ja sosiaalinen vahvistaminen Päihdekasvatustunnit

<p>Tyrnävän kunta</p> <p>Nuorisotyön perussuunnitelma (NUPS) - Tyrnävän kunta (tyrnava.fi)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yhteiskunnallinen nuorisotyö 2. Yhteisöllinen nuorisotyö 3. Yksilöllinen nuorisotyö 	<p>Sosiaaliseen mediaan ja pelaamiseen liittyvä kasvatus-työ</p>
<p>Keravan kaupunki</p> <p>https://kerava.production.geniem.io/uploads/sites/2/2023/10/nuorisotyon-perussuunnitelma-2023.pdf</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yhteisöllinen nuorisotyö 2. Yhteiskunnallinen nuorisotyö 3. Kohdennettu nuorisotyö 4. Liikkuva nuorisotyö 	
<p>Virtain kaupunki</p> <p>Oriveden Kaupunki</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rinnalla kulkeva nuorisotyö 2. Yhteisöllinen nuorisotyö 3. Vaikuttava ja ohjaava nuorisotyö 4. Toimintaa tukeva työ 	<p>Itsetuntemuksen ja itsetunnon vahvistaminen sekä terveelliset elämäntavat</p> <p>Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen</p> <p>Sosiaalinen vahvistaminen, terveelliset elämäntavat</p> <p>Elämänhallinnan taitoja</p>
<p>Tornion kaupunki</p> <p>NUPS 2021 (tornio.fi)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nuorisotyön mahdollistaminen 2. Nuorten kasvun tukeminen 3. Nuorten osallisuuden tukeminen 4. Nuorten selviytymisen tukeminen 	<p>Nuorille tarjotaan päihteettömät ja turvalliset toimintaympäristöt</p> <p>Ehkäisevä päihdetyö</p>
<p>Kangasalan nuorisotyö</p> <p>kangasalanuorisotyonesite.pdf</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nuorisolähtöinen työ 2. Kohdennettu nuorisotyö 3. Mahdollisuuksien tarjoaminen nuorelle 4. Nuorelta piiloon jäävä työ 	<p>Yritetään ennaltaehkäistä päihteiden käyttöä</p> <p>Ennaltaehkäisevää päihdetyötä</p> <p>toteutetaan sosiaalisen</p>

		vahvistamisen ja valistamisen keinoin.
<p>Porin kaupunki</p> <p>nups-pori-taitto_valmis_jaettava.pdf</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yksilöllinen nuorisotyö 2. Kohdennettu nuorisotyö 3. Yhteisöllinen nuorisotyö 4. Yhteiskunnallinen nuorisotyö 	<p>Nuorisotyössä edistetään nuorten hyvinvointia.</p> <p>Päihdekasvatustunnit 6-luokkaisille</p> <p>Kouluissa järjestettäviä teematunteja ovat esimerkiksi päihdekasvatustunnit</p>
<p>Oulun kaupungin nuorisopalvelut</p> <p>Oululainen nuori - tulevaisuuden hyvinvoiva tekijä. Oulun kaupungin nuorisotyön perussuunnitelma (NUPS). (ouka.fi)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yhteiskunnallinen nuorisotyö 2. Yhteisöllinen nuorisotyö 3. Yksilöllinen nuorisotyö 	<p>Nuorisotyö on ennaltaehkäisevää kasvatustyötä.</p>
<p>Porvoon nuorisotyö</p> <p>Nuorten Porvoo – Porvoon nuorisotyön perussuunnitelma</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uskallan olla itseni – Yksilöllinen nuorisotyö 2. Osaan tehdä yhdessä – Yhteisöllinen nuorisotyö 3. Haluan vaikuttaa maailmaani – Yhteiskunnallinen nuorisotyö 4. Me, Nuorisotyö Porvoossa – Mahdollistava nuorisotyö 	<p>-Tiedon tuottaminen heikommassa asemassa olevien nuorten elämäntilanteista</p>
<p>Tammelan nuorisopalvelut</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yhteisöllinen nuorisotyö 2. Kohdennettu nuorisotyö 3. Digitaalinen nuorisotyö 	<p>-Tunnetaitoja tukevat Friends-tunnit</p>

nups16sivui- nen.pdf (tam- mela.fi)	4. Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen 5. Yhteiskunnallinen nuorisotyö	
Kokkolan nuoriso- palvelut nups-esite-a4-pai- noversio-2.pdf (wordpress.com)	1. Yhteiskunnallinen nuorisotyö 2. kohdennettu nuorisotyö 3. Osallisuustoiminta / aktiivinen kansa- laisuus 4. Yhteisöllinen nuorisotyö 5. Kulttuurinen nuorisotyö	- tukee nuorten siirtymiä (lap- suudesta aikuisuuteen, kou- lusta työhön)
Liminka 2022965-8-2.PDF	1. Yksilöllinen nuorisotyö 2. Yhteisöllinen nuorisotyö 3. yhteiskunnallinen nuorisotyö	-tavoitteellista some- ja pelikasvatusta
Hämeenlinna Nuorisotyön perus- suunnitelma (NUPS)	1. Lähellä – Yksilöllinen ja kohtaava nuorisotyö 2. Yhdessä – Yhteisöllisyyttä vahvis- tava nuorisotyö 3. Kulmilla – Turvallista kasvuympäris- töä rakentava nuoriso- työ 4. Kuulolla – Osallisuutta ja vaikutta- mista edistävä ja tukeva nuorisotyö 5. Ytimessä – Elämää kunnioittava ja uutta luova nuorisotyö	

LIITE 8: OHJELMAEHDOTUS NUORI2025-PÄIVILLE

Suunnitelmallisuuden voima – Ehkäisevä päihdetyö osaksi nuorisotyön perussuunnitelmaa

Haluatko vahvistaa nuorisotyössä toteutettavan ehkäisevän päihdetyön vaikuttavuutta kunnassasi? Tule kuulemaan käytännönläheiset vinkit siihen, miten suunnitelmallinen ehkäisevä päihdetyö voidaan sisällyttää osaksi nuorisotyön perussuunnitelmia integroimalla ehkäisevä päihdetyö saumattomaksi osaksi nuorisotyön eri tasoja. Saat konkreettisia esimerkkejä siitä, kuinka ehkäisevä päihdetyö nivoutuu osaksi nuorisotyön arkea ja miten tämä systemaattinen lähestymistapa vahvistaa sekä työn vaikuttavuutta että nuorten hyvinvointia.